

sertationis Chymiatechnicae

A
28
493

BIBLIOTECA HISTÓRICAL
GRANADA

Sala: A

Estado: 28

Numero: 493

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

BIBLIOTECA NACIONAL
GRANADA

Sala: A

Estante: 28

numero: 493

12735526

(2)

SOLIS E PVTEO
EMERGENTIS:

SIVE

DISSERTATIONIS CHY-
miæ technicæ

LIBRI TRES.

In quibus totius operationis Chymicæ

- I. *Methodus Præctica.*
- II. *Materia lapidis Philosophici & nodus solvendi
eius, operandiq;.*
- III. *Clausis operum Paracelsi, qua abstrusa explican-
tur, deficientia supplentur.*

Cum præfatione Chymicæ veritatem asserente.

Authore

IOHANNE RHENANO, MEDICO.

Edition nona, priori correctior.

FRANCOFVRTI

Apud CONRADVM EFRIDVM.

M. DC. XXIII.

SOLIS E P V T E O
EMERGENTIS

SIVE

DISSERTATIONIS CURA

miraculo

LIBRI TERCI

In quibus continetur operatio Chymica

I. Methodus Practica.

II. Materia lapidis Philosophici & nodus solvendi

III. Opera

III. Classis operum Chymicæ, quæ ad præparandum

Chymicæ operum

Cum præfatione Chymicæ veritatem afferentis

Chymicæ

IOHANNIS RHEINANO, MEDICO

Libertini, p. 1700

LIBRARY

APUD CORADUM LIBRARIUM

M. DC. XLIII

ILLVSTRISSIMO

ET POTENTISSIMO PRINCIPI

AC DOMINO, DN. MAVRITIO, HASSIÆ LAND-
grauio, Comiti in Catzenelnbogen, Dietz, Zi-
genhain & Nidda, &c.

*Domino ac Principi suo Clemen-
tissimo.*

Aufarum genera duo sunt, Illu-
strissime ac Potentissime Princeps
ac Domine Domine Clementissi-
me, quæ homines ad bonarum ar-
tium studia amplectenda impel-
lunt, ad eaq; ardentè inuestiganda quasi inflam-
mant, quorum primum est innatus ille nobis o-
mnibus amor, quo ad cognitionis & scientiæ cu-
piditatem ducimur atq; trahimur, omnesq; sci-
re desideramus, & est animæ veluti pabulum: al-
terum est artium dignitas & amplitudo ipsa. Hæc
me duo secretioribus naturæ placitis, Chymia-
tricæque cognitioni amore feruentissimo ita de-
uinxerunt, vt nulli labori, nulli sudori, nullis

vigiliis, nullis peregrinationibus, nullis denique sumptibus (quantum mea atq; parentum ex litas tulit) pepercerim, quos non omnes in hac sacratissima arte posuerim, insumpserim. Idq; non sine grauiſſima ratione. Quoties enim mecum reputo (reputo autem ſapiffime) myſteria ſecretiſſima & arcana præſtantiffima, nec non vtiliſſima, quæ nobis Chymia ad hanc vitam tam in valetudine proſpera conſeruandam, quam in diuitiis licitis (ex quibus tamen vita nulli ſuppedit) tranſigendam, ſedula & indefeſſa inquisitione aperit; non poſſum non ſentire, quin omnes omnino homines, nolentes volentes, ſi rem recta ratione trutinarent, modo vel primis labiis (vt aiunt) Chymia ſuauiſſimam guſtarint, nullam artem hominum generi, poſt lapſum primorum parentum à Creatore aliam, quæ magis ad rerum naturalium cognitionem indagatores perducatur, conſeſſam eſſe, non modo fateri, ſed etiam profiteri cõpellantur.

Eſt enim Chymia vnica vera Naturæ illa indagatrix, & explicatrix, nihil in illa occultum relinquens, quod non eliciat. Illa res naturales vertit & conuertit, puriſſimamq; ac ſaluberrimam ex illis ſubſtantiam eruit. Deniq; ſi quid in abdito Naturæ latet, quo magnificentia, potentia & diuinitas Creatoris omnibus admirabilis & conſpicua fiat, Chymia *κατ' ἐξοχήν* debetur. Sed quid de eius authoritate

ritate & dignitate, quæ certe ſummum gradum iam hodie aſſecuta eſt, dicam? Quanta illa ſit, omnes nationes, omnes populi, omnes deniq; linguæ teſtantur. Huius ſiquidem dignitate moti, quot Imperatores, quot Reges, quot Principes & alij ſummo genere editi, illam, quãto ſtudio quaſiuerunt? Huius authoritate commoti, quot homines doctiſſimi, omniq; eruditionis modo poliſſimi illi incubuerunt? Quot deniq; philoſophi acutiſſime huius amplitudine permoti, omne ſuum ſtudium in illa poſuerunt, collocarunt? Certe ſi numerum eorum complicare omnium vellem, nihil præter inanem operam reportare viderem, nihil præter inanem operam reportare viderem. Nam qui principem Chymia finem, Lapidem nimirum Benedictum, qui eſt Medicina vniuerſalis, ſanans corpora humana & metallica, ſeſe aſſecutos eſſe fatentur, ipſiuſq; præparationem ſermone myſtico ſcriptis reliquerunt, vel omnem numerum excedere videntur. Præ omnibus namque prodit Hermes, ob trinam virtutem, Trimegiſtus (fuit enim Rex, Sacerdos, & Propheta) pater Philoſophorum dictus: Incedit Geber, ob ſummam eruditionem & experientiam Magiſter Magiſtrorum nominatus: aperiunt ſeſe Morienus Romanus, Bernardus Comes Teruiſinos, Rogerius Bacho, Raymundus Lullius, Arnoldus de Villa Noua, & alij innumeri, quorum ſingulo-

rum nomina in mediū producere longum foret. Illud sufficiat, quod multi multarum nationum philosophi Latini, Græci, Arabes, Chaldæi, Iudæi, Assyrij, Ægypti, Hispani, Galli, Angli & Germani (inter quos Paracelsus & Basilius Valentinus vnicè eminent) de saluberrima hac arte scripta sua, quibus abunde illam prædicant, in manibus nostris relicta esse voluerunt. Quis itaq; illam non amore amplexabitur, summo studio profectur, & laudibus extollet? Ego sane (vt verum fatear) nullam rationem video, nullis exemplis adduci possum, quæ me ab illa deterrere queant. Quin imo mouet me & maiorum meorum in illam propensio. Nam cum auus meus M. Johannes Rhenanus SS. Theologia imbutus ab I. V. C. auro Philippo Heroe potentissimo in Salinis Hassiacis ad verbum Dei prædicandum constitutus esset, noluit post sedulum suum officium, reliquum temporis inutiliter terere, sed illud in Chymia inuestiganda consumpsit, vt etiam illius ductu se ad inquirenda mineralia conuerterit, quod & optime ipsi cessit ac successit. Quantum enim tum Principi suo, tum patriæ hoc studio profuerit, adhuc oculis expositum est, dum carbones minerales fossiles in monte Meisnero, & quo pacto illi pro lignis ad excoquenda salia adhiberi possent, adinuenerit. Jam Illustrissimæ V. C. parens piæ

memo-

memoriæ Guilielmus, Princeps omni sapientia coruscans, hoc studium illius neq; irritum, neq; irrecompensatum esse voluit: sed potius innumeris in eum collatis beneficiis liberaliter rependit, & ad vitæ finem vsq; suo fauore Clementissime profectus est. Quid, quod J. V. C. benignitatem suam vt optimi Parentis filius optimus patrem meum Martinum Rhenanum Medicinæ D. qui etiam Chymiatriam multis annis factitauit, animo beneuolo medicum suum esse voluit? Imo etiam post illius obitum præter meum meritum, gratiam suam munificentissimam in me conuertit, matrisq; meæ non est oblita. Sane, etiam si plurimi clementissimam & omnino paternam Domus Hassiacæ affectionem & summam in se beneficentiam experti sint, hoc vnum tamen asseuerare ausim, inter illos benignitatem & fauorem illius non minima ex parte Rhenanos sensisse. Sed ad propositum redeo. Maiorum meorum exemplo, quasi iure hæreditario insistens Chymiatriam omni studio mihi excolendam proposui, quo nomine hæc positiones Chymiotechnicas in inelyta Academia vestra Marpurg, vbi J. V. C. Chymiaticum studium immortalis sua cum gloria, & infinita Reip. medicæ commodo benignissime aperuit, sub clarissimo vtriusq; Medicinæ Doctore & Chymiatrias Profess. Philos. & Chymico Ex-

perien-

DEDICATIO.

perientis. Dn. J. Hartmanno, sub cuius directione tanquam Præsidis & Præceptoris honorandi vmbone olim examinatas, iam vero auctas, locupletas deintegrò J. V. C. nomini in grati saltem signum humiliter offero, quas & benigna & serena fronte accipiat supplex peto atq; humiliter contendo.

Tamet si enim agnosco indigna esse, quæ à C. V. J. inspiciantur, nedû gratæ habeantur, tamen quia & mola falsa Diis rite litant, qui thura non habent, non tam dantis leuidentis textum, quam deuouentis se J. V. C. seruuli sui officium, eam haud aspernaturam esse confido. In quo voto definens, Deo Ter. Optimo Maximo J. V. C. cum eiusdem in clyto consortio & tota illustrissima Domino Hasiaca vnice, & me meamq; matrem & fratrem eiusdem gratiosæ clementiæ devote commendo. Per scriptum Castellis, Calend. Augusti, Anno gratiæ M. DC. XV.

J. V. C.

Subiectissimus

IOHANNES RHENANVS, MED.

AD LECTOREM
PRÆFATIO,

In qua non modo Auctoris iudicium, de Medicamentis Chymice preparatis, declaratur, sed etiam calumniantium censura respondetur:

ET CHYMICÆ Veritas solidè assertitur.

Quanto plura lego, quanto inquirò plura & *χρημίας*, tanto plura inuenio, quæ in prima mea sententia me non modo confirmant, sed etiam uberiore erga eiusmodi artem amore capiunt. Quis enim tam diuinam artem non amabit, illi non fauebit, operam dabit, qui eius utilitatem & veritatem nouit? Non censeo quippe in hac calamitatum valle præter S. S. Theologiam hominum generi præstantiorem artem à Deo T. O. M. esse concessam. Siquidem hominem ornat diuitiis, à pauperie leuat, morbos pellit quoscunque, natura mysteria, quasi in speculo monstrat, ac tandem ad veri creatoris notitiam (de notitia loquor physica) adducit. Hoc mysterio adductus Hermes ille Termagnus, Deum unum agnouit, & iudicium Domini præuidit, ubi in tractatu aliquo dicit, nisi ultimum Domini iudicium metuissem, nunquam de hac arte scripsissem, imo cum iuramento in principio Smaragdinae suæ tabule hanc artem esse veram & certissimam assuerat. Quid autem illam censeam, breuibus verbis hac eius definitione proposita exponam.

Quid vero est Chymia? Est ars physica separandi purum ab impuro, atq; inde faciens medicinam corporibus humanis agris persanandis, & metallicis ad perfectionem metallicam summam perducendis aptam.

DISSERTATIO

Constat hac definitio suo genere, forma specifica, & sine proprio. Genus Chymiae est ars physica. Ars est, quia est habitus cum ratione effectivus, idque in rebus naturalibus, quod ideo adiicitur, ut ab iniuriis calumniantium caelum terra miscentium vindicetur, qui dicunt esse illusionem diaboli, deinde ut sophistis & errantibus opponatur, qui in rebus non naturalibus, utpote à natura huius medicinae prorsus alienis, sese macerant, & ex asino, aut stipite hominem construere putant. Forma autem eius est, separatio puri ab impuro, quae huic arti propria est, nec ad alias sese transfundit. Puum vera appello, illam essentiam, vim & ἐνεργείαν herbarum, stirpium, florum, fructuum, animalium, & metallorum, hoc est, sal, vel corpus, mercurius sive spiritus & sulphur seu oleum, quae tria coniuncta essentia quinta nuncupantur. Fit autem haec separatio variis modis, utpote calcinatione, quando nimirum res comburuntur, extractione, dissolutione, circulatione, cohobatione, putrefactione, destillatione, sublimatione, & id genus aliis. Non memini me legere aliquam scientiam, aut artem, quae cum hac nostra commune quid habeat. Nam de Mechanicis & fabrilibus artibus nihil loquor, quae non separant ab impuro purum, sed tantum expoliunt & exornant minus politum.

Quod, ut clarius fiat, additur MEDICINAM inde esse faciendam, quo discrimine ab aliis separatoriis artibus omnibus separatur. Sed dicet aliquis. τὴν Φαρμακείαν τέχνην incumbere id muneri, ut medicamenta parat, quid igitur Chymia opus est? Respondeo, τὴν Φαρμακείαν non multum distare à Chymia, imò Chymiam esse veram Φαρμακείαν, quia potentiora medicamenta parat: sed in illo differunt, quod veteres Medici utpote Hippocrates, Galenus & alii Φαρμακείαν appellarunt, quando ex herbis, floribus & id genus aliis rebus simplicibus, aut mixtis medicamenta coxerunt, utpote syrupos, conseruas, pillulas, &c. impuro à puro non separato, sed haec impurum discernit à puro, atq; ita à Φαρμακείαν separatur. Nam Chymia nihil aliud est, quam simplicium preparatio, quae deinde nihil minus componi Φαρμακείαν beneficio possunt, ut ita Chymia natura prior, Φαρμακείαν vero posterior non immerito dici possit.

Iam

PRO CHYMIÆ VERITATE.

Iam ad finem definitionis, ubi omnis difficultas rei latet, pervenimus, qui est medicina corporibus humanis & metallicis sanandis apta.

Magna inter Hermeticos & Galenicos, medicos disceptatio est, de medicamentorum praestantia: Galenici suorum medicamentorum antiquitatem & autoritatem proponunt. Hermetici non modo antiquitatem, sed etiam praestantiam inferunt. Antiquitatem quod attinet, deducunt illam ab Hermetis Trismegisti autoritate, qui in tabula sua smaragdina vincere illam omnem rem mundi attestatur, & in libello alio, quem de philosophico lapide conscripsit, ait, illam medicinam omnes curare morbos. Ad praestantiam vero quod attinet (ut brevis sim) quis non videt modo non totus cecidit, illa curare eiusmodi morbos, quos Galenici incurabiles esse dicunt? Habemus testimonia plura philosophorum. Arnoldus Villanovanus, sua medicina Regem Neapolitanum à lepra liberavit. Pleni sunt libri philosophantium de sua medicina viribus. Scribit idem Arnoldus in Rosarii sui magni parte 2. Omnes morbos haec medicina tollit, lepram, podagram, paralyin, contracturam, febres, &c. & si morbus fuerit unius anni, uno die illum curat: si chronicus saltem uno mense. Legatur eximii illius Raymundi Lullii tractatus, de medicamentorum compositione. Deus bone, quantas vires suae medicinae attribuit! Legatur Geber ille Arabs Hispaniae rex: legantur & alii. Sed quid horum testimonia in medium produco, nunquid illud Germania lumen Magnus ille Theophrastus Paracelsus huic assertioni meae fidem fecit? Nunquid Epitaphii illius inscriptio hoc ipso die illud demonstrat, quae dicit, illum dira & incurabilia vulnera, hydropem, lepram, podagram, paralyin, &c. sustulisse? Vere. Quid igitur de praestantia ambigimus, de autoritate concertamus? Adde quod in omnibus Hippocratis sententiae respondeant.

Nam quando purum illud, in quo ipsa virtus & facultas rei latet, impuro à tergo relicto, adhibetur agris, nunquid citius, iucundius & tutius curare potest, quam si impura ille faeces, quae vim medicamenti impediunt, imò e-gro nauseam mouent, si simul ppinantur: certe. At dicunt, chymica remedia

b 2 peri-

periculosa sunt, quare ab illis cauere debemus. Nullo pacto sunt periculosa, Galenicorum autem periculo non vacant: utpote quando in nonnullis medicamentis opium exhibent, Euphorbium propinant, aurum & gemmas præscribunt, &c. Num opium ratione sua frigida & sicca qualitatis venenum est: imo. Videmus enim quibus symptomatibus illos turbat, qui opium sumpserunt. Euphorbium autem quid præstat? calorem naturalem incendit, varia & graua accidentia excitat. Sed corrigimus hac inquit, aliis, que virus eorum inhihent; imo corrigunt, ut nonnulli ea correctione animam efflare cogantur. Qua de causa non potius vera correctione, hoc est, separatione viuos adiuuat? Sed aurum, argentum, & gemmas quare adhibent? Hominibus non est concessus ventriculus, qui aurum dissoluere & coquere potest, sicuti struætiocamelus ferrum. Nam aurum est metallum perfectissimum, quod aqua Elementorum proportione constat, & ut Aurelius Augurellus canit

-----vtinil deperit auro,
Illud velut solum, confumit nulla vetustas.

Atque si Plinio credimus, a nullo Elemento consumitur. Aqua enim non cedit, aer ipsi non nocet, terra vnde eruitur, ipsi cognata est, igne gaudet, & quo magis igne uritur, eo pulchrius & præstantius fit. *nota* Que cum ita sint, quis mihi persuadebit, stomachum humanum fortiozem esse elementis? Non crediderim ego stomachum, qui Mercurium decoquere nequit, aurum quod compactissimum & solidissimum est corpus, vincere posse. Sed demus, ventriculum aurum dissoluere posse, num igitur hac solutione morbus soluitur? nequaquam. Non siquidem est illa solutio, qua aurum potabile & medicabile efficit. Itaque aut nullius est efficacia, aut ventriculum deaurat, & ab officio suo impedit. Par de reliquis iudicium esto. Quæ cum ita sint, uti sunt frustra hac perscribunt, sed si veram solutionem nouissent, procul dubio voti sui compotes fierent. Vnum adhuc non monere non possum, videlicet in gallici (uti vocant) morbi curatione, quando hydrargyro cutem inungunt, atq; illud per poros impellunt, eoque modo morbum tollunt, aut fumo cinnabarii agrum torquent, Deus bone, quam graua symptomata nonnunquam

quam consequuntur, inter quæ paralysis, aut perpetui artuum cruciatus, qui non possunt tolli, nisi ablato argento viuo! Ipse vidi apud parentem meum, qui non infima nobilitatis virum olim pristina sanitati restituebat, viuum imo viuum argentum ex vulnere, leni caustico, ubi cutis aperiebatur, effluere, quo ablato, tandem morbus abiit. De Chymicis medicamentis hæc dici non possunt. Nam venena in medicamenta rediguntur. Videmus arsenicum inter mineralia summum virus, ut etiam drachma vna equum fortissimum necare possit, Chymico artificio summum alexipharmacum fieri, imo ut etiam aliquot libra tuto deuorari possint. Non sum mihi conscius de vlllo medicamento violento, quod debito modo est præparatum. Non loquor hic de impostoribus, qui neque vnquam in Chymiam introspererunt, neq; medicina fundamenta callent, & tamen sine differentia & ratione, sola empiria nixi, medicamenta, vel potius detrimenta exhibent. Illi enim similes sunt agyrtis & circamforaneis illis empiricis, cane atque angue magis fugiendis. Nam duo omnino sunt fundamenta, quibus verus medicus niti debet: *nota* Ratio & Experientia: Sed quam primum alteram harum columnarum deserit, non potest non grauiter errare. Sequitur iam vltima definitionis pars, que medicinam hanc metalla ad perfectionem perducere asserit. Ut autem hoc statuamus, prius quomodo hæc melioratio fiat, indicandum, deinde vero aduersariorum argumenta sunt soluenda. Quando Deus T. O. M. omnia verbo suo præpotenti ex quatuor elementis creauit, cui libet elementato indidit suum semen, quo in infinitum se augere atque multiplicare posset. Cælum autem atq; elementa nunquam crescere, aut plura fieri possunt. Sunt enim simplicia ipsa fundamenta & principia, ex quibus creatura corporeæ reliquæ omnes mirabili compositione sunt creatæ. Nam ex diuersa eorum compositione rei cui libet sua forma & differentia specifica est indita (excipio his hominem, qui anima rationali viuunt) vnde, diuina sic iubente voluntate, aliter atque aliter crescunt, hæcque, aut illa figura sunt formatæ; ipsa aut elementa materie locum vere supplent. In hac formatione tria rerum genera conformata sunt, quæ plurimum inter se distant, & sunt vegetabilia, animalia & mineralia. Vegetabilia quotannis fructum & semen suum proferunt,

quod satum rursus in seipso multiplicatur. Sunt tamen nonnulla inter illa, quæ in sitione multum meliorantur, ut videre est in stirpibus & arboribus. Animalia autem semen masculinum cum feminino in matrice iungunt, quæ est vas, in quo generatio perficitur, sicuti terra receptaculum est seminis vegetabilis. Hic vulgus desistit, & quia minera le semen non in cuiuslibet oculos incurrit, illud metallis plane, sed summa iniuria derogat. Nam quid metalla præ reliquis duobus generibus commiserunt, quod illa sine semine esse debeant? opinio hæc à nullo bono comprobabitur. Non enim minus, quam reliquis est inclusum. In vegetabilibus masculinum & femininum semen in vno grano sunt coniuncta, quod in terram, ut in vas suum proprium, uti dictum est, proiectum, ratione caloris & humiditatis radices agit atque crescit. Quare in vniuersalibus non item in vno vtrumque semen esse potest? Imo est, sed natura ita compacta illa reddidit, ut semen suum supra terram, quando vi ignis sunt colliquata atque in vnâ massam coacta emittere nequeant. Philosophorum omnium consensus est, cuncta metalla constare ex argento viuo, ut materia, & sulphure, utpote forma, horum cuiuslibet duo inesse elementa, argento viuo quidem aquam & aerem, sulphuri vero terram & ignem. Argentum viuum est communis materia omnium metallorum. Nam omnis res reducitur in id, ex quo constat, ut gelu in aquam, homo in terram, metalla in argentum viuum. Sulphur autem philosophis duplex est, vnum verum, viuum, purum, non adustibile: alterum impurum, fæculentum, færens & combustibile. Sulphur illud purum (ut cum Auicenna & Aristotele loquar) siccum, clarum & fixum est, atque argento viuo puro, claro & fixo coniungitur, sic inde aurum. Si vero sulphur est album, purum, atque fixum, & argentum viuum purum & fixum, generatur inde argentum, & ista duo non differunt, nisi concoctionis gradibus. Natura enim coctione diuturna reliquas faces, quæ argento admixtae sunt, seiungit, atque sulphur illud album rubefacit. Rubeda siquidem perfectæ digestionis signum est, ut Arnoldus de Villa Noua in Rosarii sui magni prima parte loquitur. Nam de mane (ut illius verbis utar) cum surgo, & inspicio urinam meam, videoque illam esse albam, aut pallidam, rursus in le-

Etum

lectum me recipio, & quando iterum urinam reddo, flaua, aut rubea existit, quæ perfectæ coctionis nota est. Reliqua metalla alia facibus externis ita sunt coinquinata, ut natura illa nunquam depurare posse videatur, uti sunt ferrum & cuprum, quæ duo vsta semper scorias & immunditiam post se relinquunt: alia quidem immunda & externo illo malo sulphure infecta sunt, sed $\mu\omicron\chi\epsilon\upsilon\omicron\iota$ & coctione perfecta destituuntur. Attamen quod in illis impurum, aut indigestum est, temporis longinquitate depuratur, decoquitur atque ita perficitur. Natura hoc opus est. Tradit Albertus Magnus lib. de mineralibus, se aliquando in regione aliqua mineras adisse, in ibique erui cum argento plumbum reperiisse: quod quando vidit, auctor fuit, ut probe probeque foueam illam claudant, ne externus aer mineræ obesse, neq; internus calore expirare posset, atque ea ratione breui tempore omne plumbum in argentum abiturum esse, cuius dicto obedierunt. Quum vero post viginti annos eadem loca rursus visitasset, dictam foueam aperiri mineramque inde afferri iussit, qua allata purum purumque argentum reductionis beneficio reddidit, maximamq; plumbi partem in argentum conuersam fuisse, est compertum.

Hic metallica transmutatio in mineris apparet, quæ etiam aliis experimentis demonstratur. In Hungaria plurimi sunt putei, quibus ferrum iniectum, in scoria abit, illæ vero igne liquatæ in verum cuprum conuertuntur. Ne autem id videre in Hungariam abeamus, Goslarie idem habemus exemplum, ubi magna copia eiusmodi cuprum venditur. Ars itaq; natura emula idem non modo conatur, sed etiam præstat, vidimus enim argentum viuum in plumbum transmutatum fuisse, quod omnes proprietates & passiones plumbi sustinuit. Idq; hoc artificio. Accipitur plumbi cinis, vel lithargyrium, aut minium (quod præstat reliquis) illiq; phlegma aceti affunditur, atque per noctem super illo conuiescere permittitur. Jam in forti aqua lithargyrium dissoluo, ut plane in aquam abeat: illiq; dissoluto nonnulla guttule illius aceti suffunduntur, atq; confestim pulsus scellus aliquis adfundum decedit, qui exemptus, & in igne in corpus (ut Chymici loquuntur) reductus, non amplius argentum viuum est, sed plumbum.

Quid

Quid dicent illi, qui metallorum transmutationem, eorumue continuum motum negant? Na, alius illis proponendus est nodus, quem instar Gorgiani illius aeternum enodare non poterunt, praecipue qui dicunt ferrum in aes nunquam esse transmutatum. Demonstratum est superius, ubi natura hoc perficiat, iam experimento illos docebo, non modo illud arte fieri posse, sed etiam confiteri, atq; profiteri compellam. Accipiant ipsi ferrum laminatum ignitum, vitriolumque in aqua vulgari dissoluant, ferrumque imponant, & videbunt magnam non solum ferri partem deficere, sed etiam copiam pulvisculi rubei laminae adherere, qui fusus forti igne verum cuprum est. Lubens aliud experimentum adhuc subiicerem, sed quia incredulitatem & pertinaciam eorum unum hoc satis superq; arguit, in illo acquiescam, neq; de ferri in chalybem, neque plumbi in cuprum, uti nec stibii in plumbum commutatione quid proferam. An vero imperfecta metalla arte in aurum verti possint, maxime ambigitur, & si potest, an sit verum aurum, an vero fucatum, adulterinum & falsum, speciemq; tantum auri externam habens dubitatur. Ad primum quod attinet, ratione atque experientia illud est confirmandum. Rationem quod refert, iam dudum iacta fundamenta arripimus, illisq; aduersus aduersariorum tela nos munimus. Maximum autem, quod hic queritur, est, utrum metalla inter se differant specie, seu forma specifica essentiali sub vno communi genere, an vero sint specie eadem omnia, & differant inter se tantum gradibus perfectionis, ut solum aurum sit specie, seu forma essentiali perfectum? Achilleum sane hoc telum est, sed si rem recta ratione pendimus, nullus sane mentis homo specificas & essentielles formas transmutari posse concedet, uti argenteitas (ut ita loquar) in aureitatem, vel humanitas in asinitatem, sed individua specierum transmutari possunt. Ita homo in vermes, & terram conuertitur, bos in apes, anas in ranas, sterquilinum in scarabaeos, nonnulla herba putrefacta, (quod mirum est) in vermes, mulierum menstruosarum capilli putrefacti in aspidem. Sic quotidie videmus herbas, carnes, frumenta, &c. conuerti in chymum, chilum, sanguinem, carnem, &c. Sed qui sit haec rerum transmutatio? Dico ratione naturae mutationi obnoxia. Illius enim est pati variisque formis subiici.

subiici. Nam illi, in quibus est symbolum & una communis materia, facilis est transitus, & imperfectum semper appetit perfectionem, sicuti beta cupit fieri caro.

Quippe quam primum una aufertur forma, statim introducitur alia. Non enim dici potest, beta quando in carnem est versa, esse beta. quia Beta forma iam euauit. Ergo non species, sed specierum individua transmutantur. Ita cum metallis sese res habet, quorum una communis (uti probauimus) materia est, argentum videlicet viuum, & tantum ratione puritatis, & facum, constantiae, aut fuga inter se discernuntur, quae gradus inter illa constituit, ita ut aurum sit metallum fixissimum, (ut ita loquar) purissimum, solidissimum, & grauissimum. Argentum vero minus purum, fixum, solidum, graue & digestum, proxime tamen ad auri naturam accedens: Cuprum admodum impurum, scoris & facibus combustibilibus refertum plurimis: ferrum supra modum impurum prorsus & terreum: plumbum indigestum, immaturum, multo fatente & malo sulphure constans: stannum paulo perfectius, sed tamen impurum & immaturum: argentum vero viuum, veluti iam inchoatum est metallum, circa quod natura paululum operata est. Vltima igitur metallorum forma est aurum. Natura enim ulterius non progreditur, neque vllum metallum demonstrari potest, quod auri perfectionem excedat. Siue enim ductilitatem, perfectionem, aliasve auri proprietates spectemus siue eius in medicina vsum commedemus, omnium existit perfectissimum. Et sicut homo inter animalia, vinum inter vegetabilia, ita aurum inter mineralia merito praestat. Sed quando dicimus gradibus differre metalla, non negamus cuiuslibet suam esse formam, alias enim esset aeterna, quam natura non nouit. Forma siquidem metallica a puritate & maturitate oritur. Atque ita ratione immaturi & faculenti sulphuris plumbum est prorsus alienum ab auro, sed ratione materiae idem est. Falso igitur in nos inuehuntur, qui commutari unum in aliud conuersione vllius artis humanae vi & efficacia non posse, & quod hoc factu sit impossibile, quodque sit opus creatori omnipotenti soli proprium, omni tempore, omnes sanos & eruditos chymicos assensisse, dicunt. Longe autem maiorem errorem errant, qui id affirmare,

mare, dicunt esse contradicere perpetua experientia & ordini à Deo in natura condito, cum illi ipsi, dum hac effantur, experientia & diuina ordinationi manifeste contradicant. Quod autem miraculum esse aiunt aquas Aegyptias in sanguinē, aquas vero Cananeas in vinū à Creatore fuisse versas, nos non inficiamur, & vere miraculum esse dicimus. Quidem aqua cum sanguine, aut vino commune, nullo adhibito alio medio, quam præpotentis verbi. Est transilire de vna materia in aliam, quod neq; natura, neq; ullum artificium facere potest, etiamsi vini vires in vnum colligi, aqua iniecta illam vinum sapere faciant. Quomodo igitur transmutatio metallorum fit? Quando vtrumque semen metallicum ab omnibus vinculis ac impedimentis liberum in vase philosophico coniungitur, inibiq; suo tempore decoquitur, fit tandem illa vniuersalis medicina, que nota vocula lapis philosophorum appellatur. At nondum mutare metalla potest, nisi fermento compescatur, & tunc tinctura dicitur, in re medica nullius vsus. Habet autē medicina multas proprietates, utpote ex subtilissima argenti viui & sulphuris natura oriri, esse vberimi coloris, summa fixationis & perfectionis, nec non maxima subtilitatis. Ex subtilissima argenti viui substantia componitur, ut in igne metallo alicui iuncta statim suum simile apprehendat, peruat at que ita sibi assimilet, nec non impurum segreget, sulphur vero additur, ut eodem momento sese longe lateque diffundens illud metallum suo colore imbuat, summe fixa & plusquam perfecta est, ut figere queat, subtilis autem, ut penetrare possit.

Quando igitur metallum aliquod, verbi gratia, plumbum liquefit, & tinctura supra prouicitur, statim illud permeat, & que mercurialis natura sunt, quarit, figit, tingit, vel colore imbuat, superfluis & extraneas sulphureas faces reiecit, atq; hoc pacto inputum purumque metallum abit, proque ratione tinctura, fit aurum, aut argentum. An vero hac metamorphosis proprie appellari possit, nonnulli, ut Dionysius Zacharias inter priores primus dubitat, quia tantum purgatio est, vbi simul perfecta maturatio infunditur. Ego quantum ad materiam attinet, non transmutari dico, sed ablata vna forma, statim introduci aliam, esseque nihil aliud quam purgationem, seu separationem puri ab impu-

impuro, aut si commutationem illam nuncupare malimus non specierum, sed indiuiduorum esse constanter affirmamus. Sed dicet aliquis: Chymista tot seculis principibus aureas montes inanibus pollicitationibus atq; asseuerationibus persuadere ausi sunt, nunquam vero re ipsa tot seculis demonstrarunt, aut comprobarunt, merito igitur à sanis & intelligentibus irridentur. Dico committi hic fallaciam à dicto secundum quid, addictum simpliciter.

Distinguendum enim est inter artem veram & ἀρετήν, vsum & abusum. Perinde enim est ac si dicerem, in Christiana religione plurimi sunt heretici, ergo illam vitare debemus, vel in medicinam multi irrepserunt sophistæ, ergo nulla est medicina. Sed quis non nouit nullam artem esse tam sacram, tamque bene suis fundamentis fulcitam, que non suas habeat simias? An propter errores veritas, propter abusum verus vsus tollendus. Quilibet hereticorum sacram scripturam allegat, num igitur verbum Dei falsum, aut sibi contrarium? absit. Tollatur abusus, maneat vsus, inquit quidam Patrum. Quid igitur de illis sentiendum, qui hæc, vel illa magnatibus recipiunt, aut fatui, sunt deceptores maximi, vbi non datur medium. Eiusmodi enim Chymia est ars, que nullius principis, aut regis eget. Nam qui Philosophicum lapidem (ut Philosophi loquuntur) semel elaborauit, etiamsi millena millia hominum quotidie aleret, nunquam tamen principis auxilio opus habet. Insuper est res vilis precii (ait Alphidius) ex quo lapis conficitur, quia illam (ut Rosinus ad Saratantam Episcopum & ad Eutichiam scribit) iam pauper, quam diues habere potest. Si igitur ex re tam vili confici potest, quare ad magnates se conferunt. Si perfecerunt lapidem stolidi sunt, quod non sibi, suisque ad Dei gloriam illo vtuntur. Nam res periculo non vacat, quorsumcunque se vertunt. Si habent, seseque patefaciunt principi alicui, in perpetuo sunt carcere, vel seruitio, aureisque catenis illigantur, & vitæ discrimine pro stultitia sua satisfaciunt, quod tamen ἀδικοσόν est. Nam non sine causa philosophi hæc artem tam obscuris verbis, æigmatibus, & allegoriis conscripserunt, atque in omnibus suis scriptis, ne indignis principibus, aut tyrannis, reueletur, neue cōmunis fiat sub iuramento precauerunt. Hoc siquidē si fieret, sapiens

insipienti equaretur, omnis agricultura periret, ut homines fame necessario necerentur, commercia ommitterentur, tyranni omnia sub iugum suum redigere conarentur, omnis politia aboleretur, imo omnis mundus rueret. Quocirca verum est illud Philosophantium verbum, qui dicunt, esse donum Dei, illum concedere hanc artem, cui vult, neminique hoc beneficium contingere, (Signate Paracelsus ait) nisi illis, qui Deum eiusque verbum diligunt: mundi illecebras fugiunt, imo oderunt, illoque tacite sibi fruuntur, atque ad Helia artista aduentum illud reuelare nouerunt. Quod scite Hermes cap. I. tractatus sui testatur, se de nullo alio, neque per alium habere, quam à Deo per diuinam eius inspirationem ait. Maior enim est artis abscondere, quam inuenire. Quaecumque sint iam non dico hos esse stolidos, ut antea censebam illos, quia ius eiusmodi donum non conceditur; sed deceptores, impostores & sophistas. Bon? Deus, quantum conqueritur Bernardus Teruisanus de illis, quem totis 40. & pluribus annis ita seduxerunt, donec melioribus utens praeceptoribus, libris videlicet authenticorum philosophorum tandem illorum imposturam perspexit. Pariter Dionysius Zacharias nobilis Gallus, & alii quos errores enumerant. Sed quid hos philosophos adduco, cum in dies noua stratagemata; imo sophismata videamus? Attamen monent philosophi, ne iisdem hominibus fidem habeamus. Nam si nouerunt, artem nobis non reuelabunt, sin vero ignorant, quomodo nos illam docere possunt? Atque ita non sine ratione dicitur, eiusmodi facis homines quod asseueranter promittunt, nec consequi, nec prestare, quia sine ratione atque experientia, aut studio principes decipiendi, aut stulta persuasione, inanique imaginatione sibi magnatibusque hæc recipiunt, quæ tamen ipsi neque sciunt, neque intelligunt. Et assimilo posteriores cæcis de coloribus iudicantibus. Neque villo pacto refragor, qui calumniis & sapientioribus, in hos inuehunt, meruerunt enim non modo istas, sed crucem, atque digni sunt, ut fiat ex illis vna litera longa. Moneoq; fideliter omnes ne cui quicquam ille sit, qui $\chi\rho\upsilon\sigma\omicron\pi\omicron\iota\tau\iota\kappa\iota\nu\ \tau\epsilon\chi\ \nu\upsilon\upsilon$ callere se ait, fidem habeant, sed illum protinus cane angueque peius fugiant: Nihil enim quam decipere potest. Mundus vult decipi, (ut quidam in publico dicebat insignis impostor) quare diabolus hominum

cacitati,

cacitati, cupiditati, auaritia, luxuria, atque superbia crescente indies luxu & egestate ex defectu auri argentique in venis metallicis illudet, idque iusto Dei iudicio. Querunt enim insigne hoc Dei donum solummodo, ut sit voluptatum & indigentia præsidium. Hoc autem veri philosophi non querunt, imo nec diuitias cupiunt: sed saltem ut penuria eorum subueniat, habeantque medicinam ad omnes morbos pellendos sufficientem, ut sit mens sana in corpore sano. Quum igitur illi alieno, seu potius malo prorsus sine thesaurum incomparabilem querant, indigni sunt, ut eundem possideant nullus, miror, quod in magnos & manifestos errores incidere eos iusto suo iudicio Deus permittat, ut videlicet in querendo philosophorum lapide, omnia sua dilapident. Ex eorum vero cætu aliquis inferret, multoties fieri, ut principibus aliquid præstent. Dico autem fuco & fallacia fieri, aut malo iure tincturâ esse acquisitam. Si suis technis decipiunt, quid mereant, penes iudices sit iudicium. Sin autem ab aliis furto, latrocinio, aut cæde abstulere, atque cum illa principes fallere, tentant (quorum magnus est numerus, quique deceptores sunt maximi, maximeque cauendi) non sine causa pœnas dant, uti quotidiana probat experientia. Quare autem philosophi hoc donum à Christianis principibus reconduunt, qui hoc neruo Ecclesiam amplificare, Turcam ~~ad~~ ad vltiores terræ partes pellerè possunt, quæret aliquis? Is sciat Deum in propagando suo Euangelio non auri argentive factione opus habere, non igne, aut ferro: Sed posse illum fidem in electis erigere, quando & vbi vult. Ille siquidem nouit, quos eligit, vult etiam Ecclesiam suam pressam, ut sub cruce se erigat fidaque mente Deum colat. Deinde etiamsi principes recipiunt, hoc thesauro aduersus orthodoxa Christiana fidei hostes esse vsuros, fidem tamen non seruant, uti egregium in Raymundo Lullio, & Angliæ Rege exemplum habemus. Dicit enim Raymundus lib. Experimentorum experimento. (si bene memini) 13. Hoc experimentum Regi Angliæ communicauit, qui dicebat se aduersus Saracenas illud esse conuersurum, sed fidem fefellit, me incarcerauit, omnemque suam vim in Galliam conuertit, tamen Dei auxilio e vinculis euasi. Obiiciunt porro neminem inueniri, qui eiusmodi artificium calleat. Huic obiectioni occurrit Suidas de bello Aegyptiorum Cæsare

nota bene

Diocletiano dicens: *Caesar Diocletianus omnes Aegyptiarum libros conquirere iussit, ne illis fieri χρυσείας beneficio sese rursus Romanis (ut aliquoties fecerant) opponant, nouasque turbas excitare possint.* Scribit praeterea quidam Ictus: *nostro tempore fuit Roma quidam insignis medicus, qui ad Regem Sicilia à Rege Neapolitano, ut illum à lepra curaret, missus fuit, ille ex communi metallo virgas conficiebat auri, quas omni probationi submittebat. Par exemplum narrat Cardanus in libris de subtilitate (qui tamen acerrimus χρυσόπορον hostis fuit) dicens: fuit Venetus quidam Pharmacopeus Terusiae oriundus, qui coram senatu & Duce Venetiarum hydrargyrum in aurum conuertebat. Quid? Num Theophrastus Paracelsus variis in locis diuersa metalla in aurum conuertit? Norimbergae adhuc ferrum ostenditur, cuius pars verum aurum, altera ferrum existit. Monachi Bauarorum est clauus in una parte aureus, in altera ferreus. Nostro tempore quidam nomine Sidoni Scotus variis in locis imperfecta metalla in aurum vertit. Basiliae Rauracorum apud Zuingerum eius rei testimonium est Heidelbergae apud Domini Hippolyti agnatum: Coloniae apud Chirurghum aliquem Scotum. Imo Illustrissimus Saxoniae elector Dominus Iohannes Georgius non semel vidit Iohannem Christophorum Olicanum cuprum in argentum, argentum vero in aurum vertere pluribus astantibus testibus nobilitatis praecipua viris ipso Olicauo neque vas attingente. (Administrabatur enim per alios) sed solum tincturae exigua parte praebente: quam princeps ipse fuso metallo in crucibulum iniecit, aurum argentumue contrectauit manibus, atque confestim Guardiano (ut vocant probatores) ipso aspiciente, ut probationi submitteret, mandauit, quae verum aurum & argentum reperit: idque non semel, sed multoties. Hinc respondetur illis, qui non verum aurum illud esse dicant. Nam si omnes proprietates & passiones auri habet, ut sunt esse compactum, fixum omnes probationes utpote aquam stygiam (quam quartam vocant) eamentum stybium, & balneum Saturni, seu capellam sustinere esse ductile coloratum & conferre ad medicinam & si quae alia, quare veri auri nam illi non concedemus. Hoc est refragari experientiae & rationi ipsius neque contumaciae signum. Atqui omnibus qualitatibus auri refer-*

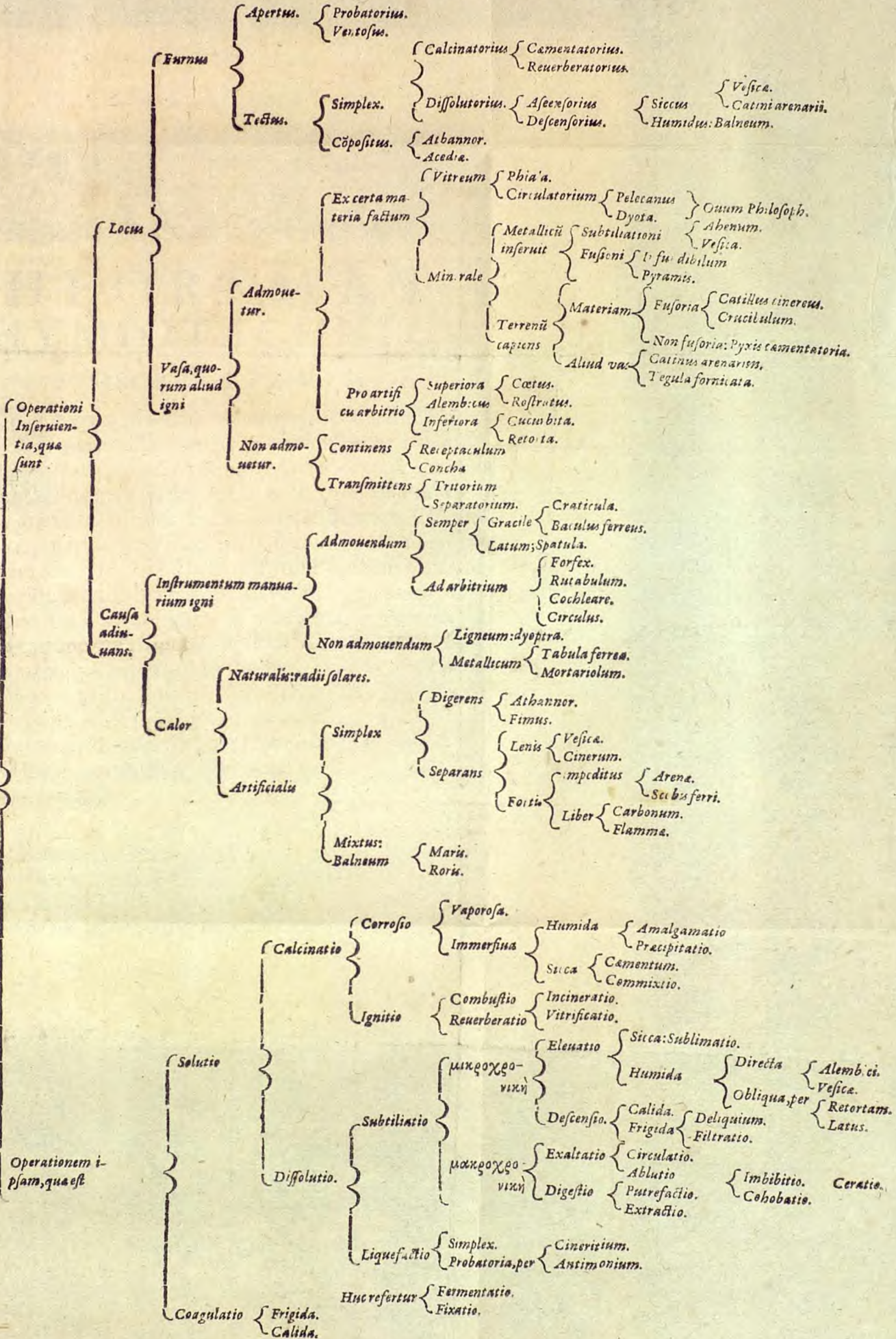
refertum est, ut sufficientibus testimoniis est demonstratum. Sed non loquor hic de impostorum fallaciis, qui suis particularibus aurum conficere nituntur, utpote conficientes partem cum parte (ut vocant) hoc est accipientes aequales auri & argenti partes, illas colore aureo imbuunt, & pro vero auro vendunt: vel qui albificant cuprum, ut argentum videatur. Caueamus ab istis albificationibus & rubificationibus (inquit Comes Bernardus.) Non enim est alia tinctura siue ad album, siue ad rubeum, quam nostra. Ista verò sunt deceptiones. Tandem cum Aui-cenna concludo, qui lib. 4. Meteor. inquit: Consideraui argumenta Alchimiam affirmantium, consideraui itidem negantium, atque inueni eas apparentes tantum esse sine fundamento & veritate, consideraui tandem num quid illa possit, aut non possit? Et si non viderem aurum, pro certo dicerem Alchimiam non esse veram, sed quia video, metamorphosin metallorum credo. Atque ita quam potui breuissime meam sententiam de Chymia ferre volui, quam T. M. aequi bonique consulere velit, obnixè rogo.

(:) ○ (:)

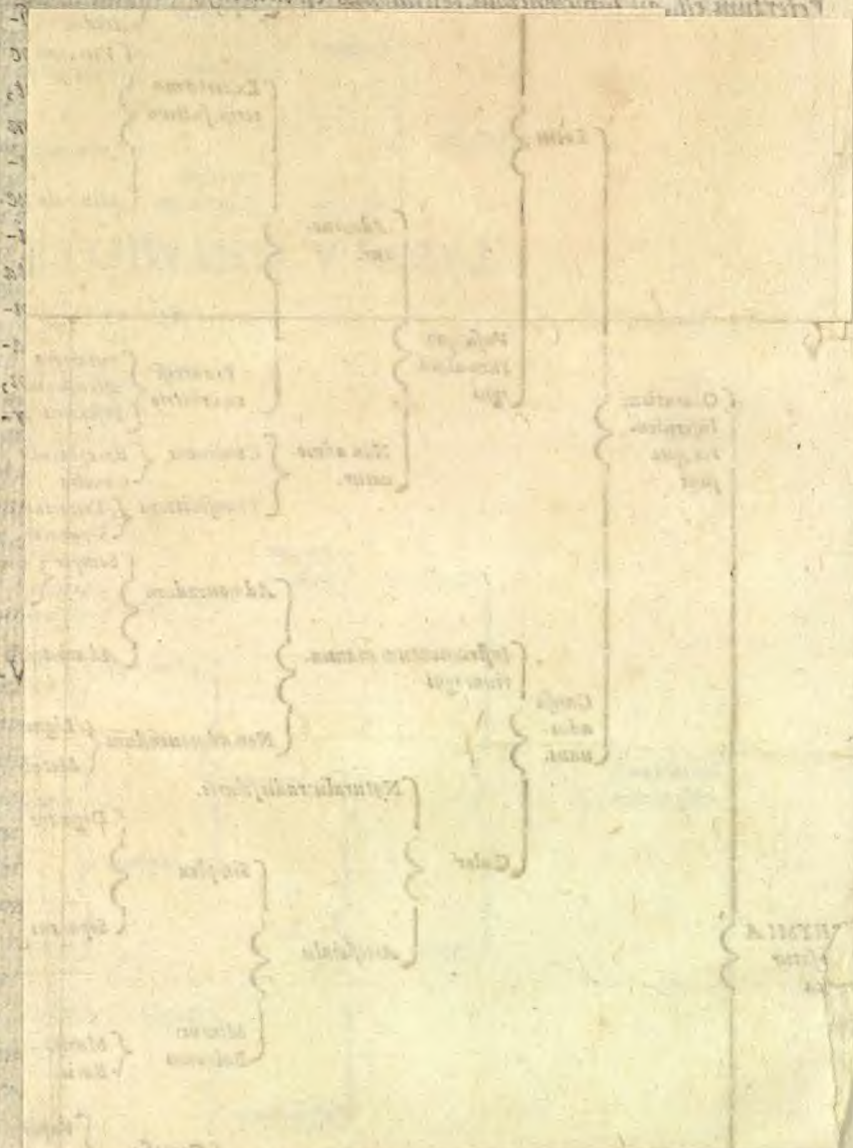
TABV-

TABVLA CHYMIOTECHNICA.

CHYMI-
A
r
f
a
t
u
r
e

... de ...

THEOREMATA CHYMIOTECHNICA.

THEOREMA PRIMVM.

NQVIRENTI mihi omni mentis conamine, quænam potissimum ars hominum generi in hac miseriarum valle à Summo Artifice data & concessa sit, quæ exercenti vsui, ac aliis non dispendio esse possit, præ omnibus aliis commode sese offert vera Chymia. In tota enim hac vniuersitate nullû studium tot vtilitatibus refertum esse video, quod hominem tot beneficiis ornet, bebet atque illustret, quam vnum illud veræ Chymia negotium, quod hominem sanum à morbis præseruat, ægrum sanitati restituit, pauperem ab inopia subleuat, naturæ abdita eruit, animum solida scientia imbuit, nulli iniuriam facit, omnibus prodest, & tandem ad ipsam Creatoris cognitionem adducit. Idcirco huius præstantissimæ artis amore flagrantem, de illa in præsentiarum sic differemus, vt quomodo illa tractari, excolique debeat, omnes istam exercendi modos enumerando, enucleaturi simus.

II.

Dicitur autem Chymia $\chi\eta\mu\alpha$ quod sonat fundo, liquefacio, vel in liquorem ac succû reduco: vnde $\chi\eta\mu\delta$ succus, & $\chi\eta\mu\iota\alpha$ ars succum faciens seu res solidas in succum resoluens. Sed per Synechdochen partis difficilioris $\kappa\alpha\tau' \epsilon\zeta\omicron\chi\lambda\omega$ sub solutione

A

tione

tione etiam coagulatio à Chymicis antiquis subintelligitur unde peruulgatum illud: Solue & coagula. Suidas & Cedrenus *χημείαν* nuncuparunt. Arabes præstantiam eius notantes: addiderunt articulum AL, atque illam, Alchymiam, vel, ut Cælius Rhodiginus Archymiam, quasi *ἀρχὴν χημείαν*, cognominarunt. Dicitur autem Spagiria *ἀπὸ τῆς ἀπέναντι ἀγείρειν*, ab extrahendo & cogendo; nec non Separatoria, uti & YSOPIACA à lauando sequestrando ac depurando.

III.

Est itaque Chymia ars physica separandi purum ab impuro, ad conficiendum medicamenta tam corporibus humanis per sanandis, quam metallicis ad summam perfectionem adducendis, accommodata.

IV.

In tractatione Chymicæ consideranda sunt tum ea, quæ operationi inferuiunt, seu opellam præbent, tum operatio ipsa.

V.

Chymicæ operationi inferuiunt locus & causa adiuuans.

VI.

Locus Chymicæ operationi inferuiens, est subiectum materiam elaborandam continens; ut Furnus & Vas.

VII.

Furnus est locus, in quo ignis ad materiam chymice tractandam dextre & conuenienter accommodatur. Estq; apertus vel tectus.

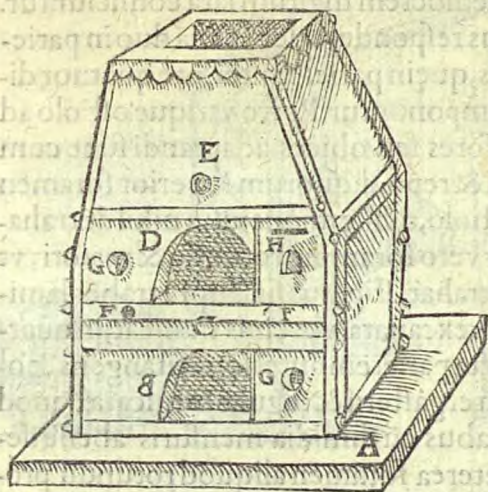
VIII.

Furnus apertus est cuius pars superior est aperta. Ille est tum Probatorius, tum Ventosus.

IX.

Probatorius, siue docimasticus, est furnus apertus, in quo metalla perfectiora purgantur, examinantur, vel, ut visitationi rem delineem vocabulo, fulminantur. Hic furnus ut plurimum ex argilla, vellaminis ferreis, raro ex lateribus insequen-

quentem modum extruitur. Sumitur lamina ferrea vel ex argilla facta, & in quadrum ita construitur, ut latitudo pedis

vnus in duodecim partes diuisi, vndecies mēsurata, amplitudinem fundamenti constituat, sedecies autem longitudinem conficiat. [Malo hic cum vulgore rudiores loqui, quam Græcorum vel Latinorū pedis mensuras sequi ad vitandā omnem erroris ambiguitatē.] Sed quando in longū

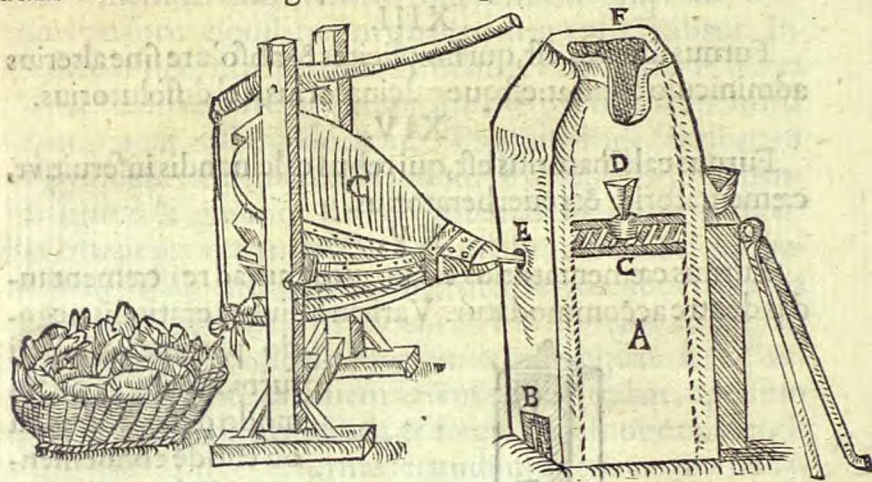
octies mēsurā sumpta est, furnus sensim in deuexitatē est incuruandus, ut tandem angustior fiat mensuris quatuor, & crater in furno septem duntaxat mensurarum amplitudinem retineat. Conuenit autem laminas in crassitie selquimensuram habere, pauimentum vero & fundum litera A. signatum ex argilla factum, tres quadrantes vnus continere. His ita constructis à pauimento sursum capiendæ sunt mensuræ tres, & quatuor in latum, quæ inferius ostiolum litera B. ostensum constituunt. A cuspide huius ostioli idē paries continuetur per duas mensuras, quæ spacium inter iam dictum & proxime sequens ostium conficiunt; hoc litera C. notatum est. Inde repetendæ sunt mensuræ tres cum dimidia sursum, quatuor vero in latū, ex quibus ostiolum D. imponendis, eximendisque, nec non dirigendis rebus accommodatum, sit. Ab hoc progrediendum, atque post vnus mensuræ metam in medio paruum aliquod foramen, auricularem digitum vix continens [litera E.] perforandum est, carbonibus ferro mouendis inferuiens. Insu-

per tres quadrantes vnus mensuræ sub ostioli finibus sunt statuendi dextrorsum, atque sinistrorsum, vbi duo foramina literis F. F. significata, mediocrem digitum lata conficiuntur. In hæc foramina, quibus respondere debet alia duo in pariete aduerso ferreæ trabes, quæ in pariete anteriore quatuor digitos latos procedunt, imponuntur. Porro vtrique ostiolo ad ignem moderandum fores seu obices adaptandi sunt cum ansa, vt possint abstrahi & reponi: quorum superior foramen oblongum, vt clauso ostiolo, nihilominus visui nihil detrahatur, contineat; inferior vero foramine rotundo & maiori, vt ignis aerem fouentem attrahat, stipatus sit. Supra trabes lamina terrea à lateribus trib. excavata, vbi cinis transeat, in quarto autem integra, & recta parietem anteriorem tangens, ponitur. Huic pauimentum ergasterii & tegulæ fornicatæ, quod à lateribus & dorso duabus cum dimidia mensuris abesse debet, superstruitur. Præterea foramen aliquod rotundum prope ostiolum superius excavatur, ad aerem ministrandum, & G. quo etiam obicis inferioris fenestra notata est, insignitur. Omnibus ad hunc modum exstructis, furno adhuc molli foris sulci fossæq; ad bracteas ferreas, furnum firmantes, recipiendas in eo effingantur. Tandem in loco aprico furnus arefactus à figulo probe coquatur. Hic accommodatissimus est docimasticum furnum exstruendi modus, tum quia non facile cineribus obstruitur, omnique propterea docimastico negotio sufficiens est, tum quia ob ignis dirigendi dexteritatem omnes alios longe antecellit.

X.

Furnus ventosus seu anemia ascriptus sequitur, & est furnus apertus, in quo beneficio venti ignis vim augmentis mineralia liquantur & funduntur. Huic, si forte mineralia difficilius fusionis fuerint, vt ventus sufficientem calorem fouere non possit, aut artifex celerius aliquid fundere velit, commode follis annectitur, qui ignem augeat, fusionemq; celerior

rem reddat. Sed ventosus furnus cum suo folle in hunc modum exstruitur. Erigantur muri quatuor lateribus con-

structi iacentibus, intervallo ab inuicem pedali distantes, cubitalis altitudinis, ad conisterium siue cinerarium conficiendum, quod litera A. indicat. In alterutro conisterii pariete ostiolum B. fiat, per quod ignis aerem attrahere, cinisque eximi possit. Porro supra conisterium ferramenta ad craticulam C. carbones & vas impositum D. sustentem collocantur. Digitum latum sub crate paruum aliquod foramen litera E. signatum fiat, per quod follis rostrum transeat, mittendum est. Furnus deinceps à crate in deuexitatem pedalis fiat ad focum F. constituendum. Hic tandem satis exsiccatum cum puluere carbonum & luto aqua diluto inungitur, ac demum follis G. apponitur. Potest etiam hic furnus exigente necessitate calcinationi inseruire.

XI.

Hucusque de furnis apertis: Tecti sunt, quorum superficies tecta est.

XII.

Furnus rectus est simplex vel compositus.

XIII.

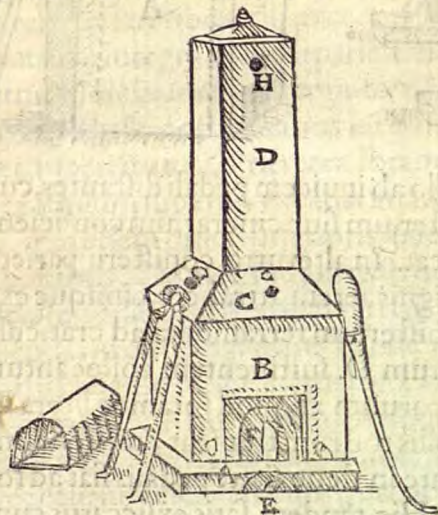
Furnus simplex est, qui simpliciter & absolute sine alterius adminiculo constat: estque calcinatorius, vel dissolutorius.

XIV.

Furnus calcinatorius est, qui rebus calcinandis inseruit: vt, cæmentorius & reuerberatorius.

XV.

Furnus cæmentorius est, in quo ignis ad res cæmentandas dextre accommodatur. Varii in huius operationis nego-

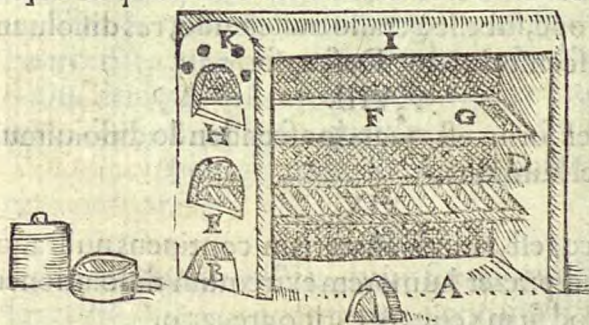
tio possunt adhiberi furni, ille tamē, quem modo describimus, tū ob eiusdē conuenientem graduū administrationem, præ omnibus aliis nobis arridet, & sequente modo erigitur. Fiat Furnus ex lateribus in quadrum, qui intrinsecus cubitalis sit lateraliter, & sursum ad sectionē primam vsque pedalis, consisteriū, litera A. no-

ratum, constituendum. Porro ad secundam sectionem ad huc pedalis fiat, ad ergasterium conficiendum, quod litera B. ostendit. Inde ad turrim furnus inclinari debet, C. ad altitudinem vnus pedis. Porro ab huius furni cuspide turris D. tripedalis capacitatis. Atque ita exstructi huius furni proceritas erit sex pedum, vel trium cubitorum. Duo autem ostiola in pariete anteriore sunt relinquenda; vnum E. in consisterio, con-

continenter tiam cubiti partem in latum, & sextam in longum, cineribus eximendis, aërique attrahendo aptum; alterum F. in foco esquilaterum quadrantem cubiti habens. Intra hæc ostiola craticula ferrea ponitur, & supra illam terrea aliqua lamina, cui tegula fornicata, vel pyxis cæmentatoria superimponi possit, collocatur. Tegulam hanc fornicatam vel pyxidem cæmentatoriā carbonēs è turri recta prolabentes tegunt, & igniunt. Præterea quatuor foramina in quolibet nempe pariete vnum G. G. ventilabra dicta, in devertitate sunt constituenda, vt carbonēs vncō ferreo moueri per illaqueant. Habeat & turris foramen H. in supremo ad auricularis digiti amplitudinem. Hoc foramen nunquam fere clauditur, sed, vt ignis fouentem aërem ad se attrahat, apertum relinquitur. Reliqua ostiola & foramina suis obturamentis probe clauduntur, vt furnus secundum operis exigentiam ignem accensum, viginti quatuor horarum spacio continuum rite fouere possit.

XVI.

Eiusmodi fuit furnus cæmentorius. Reuerberatorius est in quo imposita materia à reuerberante flamma calcinatur.

Hic sequenti modo debet exstrui. Erigatur murus lateritius in forma oblongiori, altitudine vnus pedis, pro con-

sterio A. In eius pariete alterutro locus vacuus ad quatuor digitos latos ostiolo, per quod cineres eximi possint, relinquatur sub litera B. Huic muro impone cratem transuersam, quam litera C. demonstrat, & super illam murus D. adhuc pedalis fiat.

fiat pro foco, qui supra prædictum ostiolum etiam alterum, E. signatum, per quod ligna immittuntur, habeat. His ita compositis solarium F. supra murum ex lateribus conficitur, quod posteriorem murum ad tres digitos latos non contingat, ut per istud foramen G. flamma permeare possit, & à seguente camera retenta in materiâ reuerberare cogatur. Porro, relicto in pariete anteriori ostio mediocri H. supra illud solarium, ubi materia reuerberanda imponi eximique possit, reliquam furni partem, quæ altera reliquorum paulo humilior sit, concameratione firma I. occludimus, atque tam posteriorem, quam anteriorem furnum, relictis in facie digitis latis duobus, supra prædictum superius ostium quatuor iuxta se positis ventilabris, litera K. signatis, quibus ignis dextre & conuenienter dirigi, eiusque calor augeri minuiue, pro arbitrio & exigente negotio, possit, muris laterititiis firmatû obturamus. Omnib. hunc in modum exstructis, cuilibet ostiolo suum conueniens obturamentum formamus, illiq; imponimus, furnumque vsui inferuire iubemus.

XVII.

Hucusque de furno calcinatorio. Dissolutorius est furnus simplex, cuius ope, subtile à crasso traiciendo, res dissoluuntur. Estque Ascensorius, aut Descensorius.

XVIII.

Furnus ascensorius est, quando ascendendo dissoluimus. Is siccus est, vel humidus.

XIX.

Furnus siccus est, ubi vas materiam continens nulli aque imponitur, sed præter humorem extremum dissolutionem promouet, quod fit in vesica & catino arenario.

XX.

Furnus vesicæ est, qui rei in vesica dissoluendæ inferuit. Hic eiusmodi est. Quatuor muri in quadrum pedalis altitudinis [ut tamen latitudo pro vesicæ capacitare variari possit]

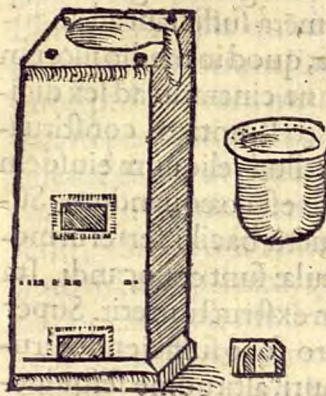
possit] pro conisterio, quod litera A. designat, erigendi sunt. Sed ab vnolatre in fundo duo fragmēta sufficiant ad angulos ita posita, quod in medio illorum

spacium inane cinerario ad sex digitos lato & alto B. notato, constituetur, & super illud reliquum eiusdem partis cæteris est coæquandum. Super hoc structû bacilli ferrei in modum craticulæ sunt collocandi. Ita conisterium exstructum erit. Super hoc pares pro foco sufficiens struendi sunt muri, altitudine sesquipedales, relicto ostiolo in medio furno litera C. signato, per quod carbones administrari possunt. Super hunc murum baculum ferreum, qui impositam vesicam, ne delabatur, retineat, ponimus. Hisce ita exstructis murus ad altitudinem vesicæ pro ergastulo conficiendo continuatur. Obseruandum tamen est, furnum tantæ capacitatis exstruendum esse, ut inter illum & vesicam duorum digitorum spacium ad minimû intercedat, quo calor vesicam debite circumdare possit. Imposita denique vesica D. furnus tegitur prominente nihilominus vesicæ orificio, quatuor item ventilabris E. relictis. Tandem cuilibet foramini suum obturamentum formatur, eique imponitur.

XXI.

Sic fuit furnus vesicæ: catini furnus quo catini adminiculo res dissoluimus, eodem modo quo superior sese habet, nec quicquam ad structurâ quod attinet, ab illo diuersus est, nisi quod loco vesicæ catinum, vel aliud vas materiam dissoluendam continens, imponimus, & furnum obseramus. Si autem præter catinum igne aperto aliquid per inclinationem,

aut latus dissoluere velimus, furnus aliquo in latere quatuor (pro re nata) sex digitis latis ad conuenientem capacitatem vacuum locum habeat, necesse est, per quem vas prominere. Hic furnus maximi vsus est in omnibus ferme dissolutionibus, siue per arenam, siue per ferrum fiant, siue tandem per ignem nudum perficiantur.

XXII.

Balnei furnus sequitur, vbi in ahenno calidam continenti dissoluimus. Hic furnus eodem modo, quo superiores furni exstruebantur, erigitur, & loco vesicæ vel catini ahenū, ad id fabricatum, æneū ipsi imponitur. Ast in roris balneo ahenno aliud quoddam vas ex cupro cufum, sequentiq; modo formatum superimponitur. Fit vas rotundum duum aut trium pedum altitudinis, cuius imum literæ A. intra aheni sinum recipiatur, & commissuræ adeo quadrent, vt apte concludi & constipari possint, ne tantillum auræ vel vaporis exspiret. Ex huius vasis aliquo latere canalis vel epistomium prominet, qui labiis inferiorib. ahenum petit, vt, exigente id necessitate, per illum recens aqua suffundi possit. Proxime ab ahenno hoc vas circumcirca plicam aliquam habet, cui lamina perforata B. quasi septum transuersum, imposita vasa continens, accommodatur. Sæpenumero etiam accidit, vt plura digerenda simul veniant, quam vnum eiusmodi vas capere possit, quo circa ad penuriam hanc suppleendam alterum

primo

primo, vel etiam tertium, tempore necessitatis, & exigente digerendorū copia, secundo imponi potest. In summo vasis operculum cupreum C. conuenienter iuncturas claudens, ne vapor inde exhalare queat, adaptamus. Quādo autem per balneū roris abstrahere aliquid animus est, vasis huius non egeamus, sed cucurbita ahenno profundiori imponitur, hac tamen cautione adhibita ne qua ad vitrum pertingat. Oportet enim vt tāū vapor illud circumdet & calefaciat. Tandem operculum balneo inseruienti, vt vapor exhalare nequeat, obseratur.

XXIII.

Furni ascensorii hactenus sunt expositi. descensorius sequitur, cuius adminiculo humorem deorsum propellendo, rem dissoluimus. Eriguntur autem muri vt apparet ex Figura ad conisterium litera A. quod vas aliquod recipiens B. ab omni ignis violentia tutum contineat. Conisterio imponitur eiusmodi craticula, quæ in medio foramen rotundum habeat, per quod superioris vasis orificiū C. transeat. Muri porro continuantur ad focum, vbi & ergasterium, conficiendum; quod litera E. signatum est, cui dictum vas D. inuersum imponitur, & pro re nata obseruatis ignis gradibus dissolutio suscipitur.

XXIV.

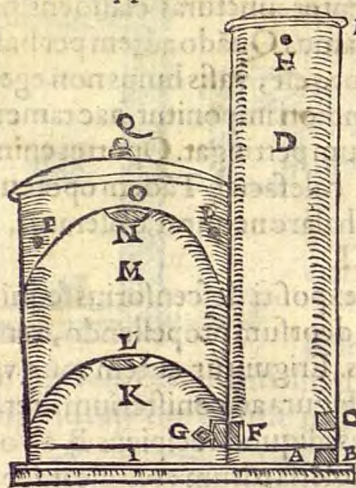
Enumeratis furnis simplicibus, ad compositos, vbi vno igne plures furni fouentur, descendimus: ii sunt Athanor & Accidia furnus.

XXV.

Athanor, qui & philosophicus & arcanus dicitur, est furnus compositus arcano philosophorum lapidi elaborando calorem, vbi ignis ad vas non pertingit, conuenientem tribuens. Multi multos eiusmodi furnos exstruendi modos sibi imaginati sunt, vnum tamen nostri inuenti, qualis omnib. tam

B 2 obignis

ob ignis contiguitatem, quam eiusdem temperantiam præstat, huc apponere visum est. Ex lateribus rotundis murus erigitur pedalis, qui in alterutra

facie spacium inane ostiolo B. relictum habeat, cineribus eximendis dicatum. Super hoc structum craticula ferrea collocatur. Super hanc craticulam murum instar turriculæ pro cuiuslibet arbitrio in proceritatē eleuatum (relictō super craticulam alio aliquo ostiolo C. per quod carbonēs ferro commoueri possunt) latiore inferius, quam superius, erigimus; quam D. demonstramus. Turrim hanc in proceritatem eo modo euectam, quando ad summum carbonibus est impleta, terreo cooperulo E. occludimus. Attamen in posteriore muro, proxime à craticula foramen F. apertum relinquimus, per quod calor athanor subintrare possit, idque spatula vel obice ferreo G. [nonnulli registrum vocant] qui subleuari ac deprimi potest, claudimus. Hic etiam in summa turri quinque digitos latos sub operculo paruum foramen H. per quod auricularis digitus vix permeare queat, constituimus, quo ignis aërem, tanquam fomentum ad se attrahere possit. Huic turri eo pacto exstructæ furnus collateralis, siue ipsum Athanor annectitur. Erigitur pariter murus rotundus altitudinis sesquipedalis, qui prædictæ turris posteriori orificium recta labris suis contingat litera I. signatus. Ab hoc muro furnum concameramus K. relictō in summo concamerationis aliquo foramine L. in modum thaleri imperialis, per quod calor in hac parte ob concamerationem aliquo modo sese

sese reuerberans, ad proxime sequentem ascendere possit. Iam murum à quo concamerationem cœperamus, rursus sesquipedalem erigimus M. eamque camera N. obducimus, relictō pariter paruo foramine O. in summo fornice, simili inferiori. Necesse tamen est, vt in huius media partis facie aliqua locus, per quem materia imponi eximique queat, vacuus relinquantur. Nam hac media in parte ergasterium est, vbi materia in suo vase super tripode collocata elaboratur. Loco vacuo complendo & obseruando obturamentum aliquod rite claudens, ne quid aëris inde concipiatur, formatur eique applicatur. Quatuor digitis latis super hanc secundam concamerationem furnum relictis in basi illius quatuor respiramentis P. P. cum suis obturamentis, quibus calor augeri minuique possit, tertia camera Q. obducimus.

XXVI.

Restat acediae siue incuriae furnus, vbi vno igne & paruo labore diuersi furni fouentur. Nomen trahit à pigritia, vnde

& à Germanis *ein fauler Henke* vel piger Henricus appellatur. Erigitur turris rotunda vel quadrata, modo superiori, & supra craticulam foramina calorem ad laterales furnos transuentia tria, quatuor vel quinque, pro furnorum exstruendorum copia, aperta relinquimus, quibus pessuli obiciuntur ferrei, ad immittendum vel detrahendum calorem. Singulis hisce foraminibus alius furnus arte agglutinatur. Necesse tamen est, vt quilibet furnus & suum peculiare cinerarium A. & pyreterium B. craticula discreta habeat, nec non fumaria C. contineat.

Horum siquidem adiumento acediorum vsus ad res quascumque accommodare possumus.

XXVII.

Hæc de furnis dicta sufficiant, sequitur vas, quod est locus rem chymice tractandam proxime continens.

XXVIII.

Vasorum aliud igni admouetur, aliud igni non admouetur.

XXIX.

Igni admouendum vel ex vna aliqua certa materia est formatum, vel ad arbitrium artificis electa factum.

XXX.

Vas ex vna aliqua certa materia factum, est quod ex nulla alia, quam ex ista fieri conuenit. Huiusmodi aliud est vitreum, minerale aliud.

XXXI.

Vitreum, quod tantum ex vitro conflatur, est phiala & circulatorium.

XXXII.

Phiala, est vas vitreum ex ventre in modum sphaerae rotundo gracilem canalem in proceritatem emittens. Eius vsus frequens in solutionibus & coagulationibus.

XXXIII.

Circulatorium est vas vitreum vbi infusus liquor ascendendo & descendendo, quasi in circulo rotatur. Vsus eius in subtiliationibus & circulationibus positus est. Varia huius generis vasa à variis ingeniis sunt excogitata, ex quo

quorum numero duo duntaxat magni momenti & vsus nobis placent. Pelecanus nimirum & Dyota.

XXXIV.

Pelecanus est vas circulatorium à figura Pelecani pectus suum rostro fodientis, pullo que suos refarcientis nuncupatum, amplo ventre

amplo ventre sensim in angustius collum vergente, quod retortum & curuatum os rursus in ventrem immittit. Hoc vas in fundo canalem, per quem liquor infunditur, habet, qui liquore infuso

Hermetico sigillo occluditur, & calori admouetur.

XXXV.

Dyota est vas circulatorium à duabus auribus, vel viro vtrumque brachium lateribus applicatum habente, dictum.

Huius inferior pars est in modum cucurbitae, cui impositus est alembicus in summo canalem, qui liquori infundendo inseruiet, habens; in loco autem conueniente duobus rostris incuruatis, & in cucurbitam à capitello humorem condensatum deuehentibus, praditum.

Est

Est & alia circulatorii vasis species, quæ Raymundo Lulio

lio in frequenti fuit vsu, quam hic inferere libuit.

XXXVI.

Ad vasa circulatoria refertur ouum philosophicum seu Hermetis, quod ouiformi philosophicis operationibus inseruit.

XXXVII.

Minerale vas, ex materia minerali factum, est vel metallicum, vel terreum.

XXXVIII.

Vas metallicum ex metallo factum inseruit subtiliationi vel fusioni. Subtiliationi inseruiens, est ahenum & vesica.

XXXIX.

Ahenum, est vas metallicum ex cupro aut ferro duum pedum altitudinis, eiusdemque ferme latitudinis, cūsum. Huius fastigio cooperculum, sequentem in modum formatum, illiusque limites rite claudentes, imponendum est. Fit lamina cuprea ad aheni capacitatem [nonnulli rei familiari confulen-

fulentes pro cupro ligneum asserē assumunt] rotunda, cuius in centro [quando vni cucurbitæ inseruire debet] ad amplitudinem imponendi vasis, foramen excavatur, vt vas per illud prominere possit. A latere vero alterutro prope aheni finem aliud paruum foramen, per quod calida suffunditur, & defectus spiratæ aquæ suppletur, perforatur. V. s. huius aheni cū operculo in balneis frequentissimus est.

XL.

Vesica, est vas metallicum ex cupro in forma vesicæ vel ovi, duum aut trium pedum altitudinis, conuenientis que latitudinis, formatum, & circa fastigium apertum, vt intra sinum suum

conuenientem alembicum recipere possit, qui adeo cum orificio vesicæ quadrare debet, vt tam apte inuicem concludi possint, ne minimum inde exspirare queat. Impositum capitellum è suo vertice canalem duum aut trium pedum altitudinis emittere debet, qui in summitate aliud capitellum ab aheni aliquo semper frigidam continente, qua spiritus in alembicū eleuati, refrigerari & condensari possint, circumdatum sustinet. Ex hoc capitello epistomium seu canalis procedit, qui vapores condensatos guttati in vas suppositum deducit. Huius vesicæ vsus in vegetabilibus dissoluendis non est negligendus.

XLI.

Quæ fusioni inseruiunt sunt vasa quæ liquata & effusa mi-

neralia recipiunt: vt, infundibulum & pyramis.

XLII.

Infundibulum est vas metallicum oblongum cum manubrio, interius excauatum, liquata metalla recipiens & in virgas vel baculos conformans. Germanis *ein Singuf* dicitur.

XLIII.

Pyramis aliis (catinus coniformis, vel *ein Gießbüffel*) est vas metallicum in modum pyramidis excauatum, vt pars eius superior lata, inferior autem in acutum vergens, pro liquatis mineralibus in regulum formandis, accommodari possit.

XLIV.

Terrea vasa ex terra facta, alia materiam ipsam continent, reliqua capiunt alia vasa.

XLV.

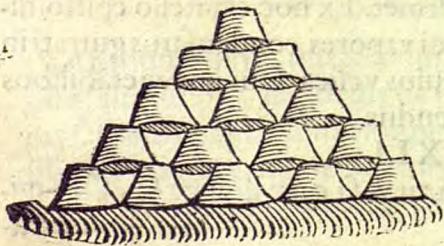
Quæ materiam ipsam capiunt, sunt fusoria, aut non fusoria.

XLVI.

Fusoria sunt vasa materiam ipsam capientia, quorum administra ope mineralia funduntur: vt catillus cinereus & crucibulum.

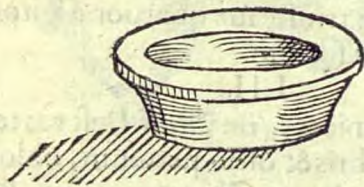
XLVII.

Catillus cinereus est vas fusorium ex cinerum de leui ligno elixatorum, & ab omnibus carbonibus aliisque spurcitiis defecatorum partibus duabus, nec non cinerum de ossibus medulla carentibus (ne ta-

men

men de porcis, quæ summum dispendium inferunt, desumpta sunt) optime tritorum parte vna, cum cereuisia bona ad massam madefactis, & probe inuicem commixtis in suo mortariolo paratum. Cineribus siquidem madefactis hoc mortariolum impletur, & pistillum [vulgo monachus dictum] pul-

libus tribus ligneo malleo factis in illud cuditur, ac tandem inspersis cribro setaceo cineribus de capitibus vituli, aut cornu cerui vnus atque alter pulsus super additur, atque vt arefiat, eximitur. Fit & in maiori forma catillus cinereus, qui in annulo ferreo formatur.

XLVIII.

Crucibulum est vas fusorium ex terra igni contumacissima factum, acutiori basi & tereti in ampliorem capacitatem forma

triangulari vel rotunda desinentem, ad fundenda & eliquanda mineralia & metalla formatum. Fit etiam crucibuli species, quæ vulgo testa [*Treibscherb*] appellatur, fundendis metallis adæquatum.

XLIX.

Non fusoria sunt quibus nihil funditur, vt pyxis camentatoria. Est autem pyxis camentatoria, vas terreum, ex terra igni contumaci in modum pyxidis suum operculum apte recipiens formatum.

C 2

Hæc

L.

Hæc sunt vasa ipsam materiam capientia: quæ alia vasa accipiunt, sunt catinus arenarius & tegula fornicata.

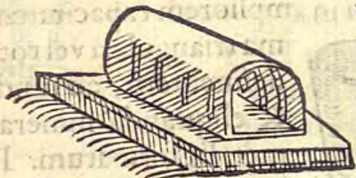
LI.

Catinus arenarius (vulgo *ein Sandteap*) est vas terreum in modum pilei rotundi, cum margine trium aut quatuor digitorum ex terra tenaciter factum.

LII.

Tegula fornicata, (*ein Muffel*) est vas terreum ventilabris & ostio peruium, oblongum, ad tegendum catillos, ne operæ polluantur fauillis, utque calor eo temperatius elaborare possit, formatum. Quidam hanc

regulam cum fundo connectunt, alii fundum ab illo segregatum faciunt, id quod in cuiuslibet positum est arbitrio.

LIII.

Huc referendus est tripes ferreus, qui est vas, aliud vas materiam calefaciendam continens, recipiens, ex ferro fabrefactum.

LIV.

Ad vasa ex materia pro artificis arbitrio electa facta nos accingamus, quæ à terra vitro, metallis, pro re nata, formata sunt. Hæc sunt superiora & inferiora.

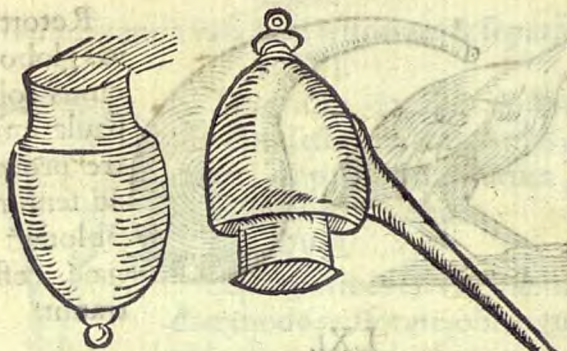
LV.

Superiora sunt alembicus siue capitellum (*ein Helm*) quod vasis inferioribus ad vapores recipiendos imponitur, cuius figuram sequenti pagina apposimus.

Est

LVI.

Est autem alembicus alius rostratus, qui humores resolutos per canalē aut rostrum ad vas recipiens dimittit: alius cæcus, hoc est, sine rostro; sublimationibus inferuiens.

Hic in sublimationibus nonnunquam in vertice perforatus aliquantulum est, humores ascendentes inde emittens.

LVII.

Inferiora sunt cucurbita & retorta.

LVIII.

Cucurbita (*ein Kolben*) est vas plerumque turbinatum in cucurbita vel pyri formam vteroque turgescens.

LIX.

Cucurbita alia fundo globoso prædita est, alia lato Cucurbita cum suo alembico iuncta eiusmodi est.

C 3

Retor-

Retorta est vas globosum cuius collum paulatim à ventre procedit, ac sensim in oblongū canalē reflexū transit.

LXI.

Haecenus vasa igni applicanda: vasa quę igni non applicantur, sunt continentia, vel transmittentia.

LXII.

Continentia, quę materiam continent, sunt receptaculum & concha.

LXIII

Receptaculum est vas amplum & globosum destillantes humores recipiens. Vulgo *ein Bortag* appellatur. Sed receptaculum prorei destillandę ratione variat. Nam si res vaporosę, flatulentę ac spirituales dissoluntur, amplum esse debet; alioqui à spirituum vi magna, magno bombo ac crepitu, nec sine astantis periculo rumpitur, atq; in frustra dissilit. Si vero res calidę tenuesque fuerint collo longo formatū esse debet. Sin autem

res medię fuerint, medium receptaculum requiritur.

LXIV.

Concha [*ein Glasschale*] vel alveolus vitreus, est vas plerumque vitreum in modū aluci formatum cum ore & manubrio. Eius vsus in filtrationibus magnus est.

Trans

LXV.

Transmittentia vasa, sunt tritorium & separatorium.

LXVI.

Tritorium [*vulgo infundibulum ein Trechter*] est vas transmittens, in superficie latum, & paulatim acuatum, cum manubrio annexo, formatum.

LXVII.

Separatorium est vas transmittens, quodammodo ouiforme, oblongum, orificio ad capacitatem auricularis digiti aperto, cui materia infunditur, & fundo in modum acus acuto, materiam rursus emittendi gratia, præditum cum annexis ansis duabus, li-

quoribus invicem separandi accommodatum.

LXVIII.

Haecenus locus: Causa adiuuans est, quę artifici suo inseruit ministerio: talis est instrumentum manuarium, & calor ignis.

LXIX.

Instrumentum manuarium est, cuius applicatione & motione artifex suam actionem perficit.

LXX.

Instrumentum aliud igni admouetur, aliud igni non admouetur.

LXXI.

Quod igni admouetur, aut semper, aut pro artificis arbitrio admouetur.

LXXII.

Semper admotum est gracile vel latum.

LXXIII.

Gracile est instrumentum oblongum, semper igni inferuiens, vt craticula & bculus ferreus.

Cr-

Craticula est instrumentum ex bacillis ferreis quadratis, & digitalis crassitudinis iuxta se in acutum ita positis, vt semidigitale spacium inter illos intersit, factum, focus conficiendis, carbonibusque sustentandis inseruiens.

LXXV.

Baculus ferreus est instrumentum ad sustinenda imposita vasa, cufum.

LXXVI.

Latum instrumentum, vel spatula, est in modum spatulae factum, quod furnis compositis ad augendum minuendumue calorem inseruit.

LXXVII.

Pro artificis arbitrio igni inseruiunt, forfex, rutabulum, cochleare & circulus.

LXXVIII.

Forfex (*eine Kluffe*) est instrumentum, oblongum, & biceps quod manibus facile comprimi dilatarique

quaë instar forcipis complicatur.

LXXIX.

Rutabulū vel vncus (*Rührhacfe*) est instrumentū ex ferro oblongum & in fine curuatum, quo ignis, vel materia in igne contenta proruitur & commouetur.

Co-

LXXX.

Cochleare est baculus ferreus longus, in altera parte cochlear, in altera radulam habens, docimasticis operationibus inseruiens.

LXXXI.

Circulus est instrumentum rotundum vitris abscindendis ex ferro factum. Perfringuntur autem hoc modo.

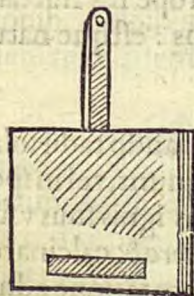
Circulus candefactus vitro applicatur, illudque tam diu stringit donec feruefiat & incalescat cūque adhuc fer-

uet, frigida gutta immissa, aut frigidi halitus affluxu dissilit atque dirumpitur.

LXXXII.

Hæc sunt instrumenta, quæ igni admouentur: quæ vero non admouentur, eorum aliud est ligneū, metallica reliqua.

LXXXIII.

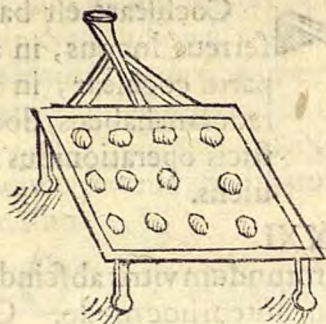
Ligneum instrumentum est asserculus perforatus seu dyoptra, quæ est tabula lignea manubriata, circa medium in latum fissa, vt per eam faciei præterita absque oculorum iniuria ignis atq; operis modum contemplari possimus.

LXXXIV.

Metallica instrumenta, sunt tabula ferrea & mortariolum.

D Tabu-

THEOREMATA
LXXXV.

Tabula ferrea est instrumentum aliquot scrobibus hæmisphæricis seu acetabulis puncta ad excipiendum probationum effusiones.

LXXXVI.

Mortariolum est modiolus catillorum cinereorum formandorum in

lati circuli modum, vel pertusi catini ex o: ichalco plerumq; factus. Hoc mortariolum comitatur pila, [vulgo monachus] quæ est pistillum cum tubere rotundo ex basi lata media prominente, cuius incussu catilli fouea formatur. Sed ad catillos maiores, hoc est, maiorem materiæ copiam capientes, formãdos vtimur circulo ferreo, & conueniente pila foueam procudimus. Hæc de instrumentis.

LXXXVII.

Iam ad ignis calorem deueniamus, qui est causa adiuuans, sua ope res tractandas accelerans & fouens: estque naturalis, aut artificialis.

LXXXVIII.

Calor naturalis est, quando radii solares vel per se materiam sibi applicatam excoquant, vel in speculo concauo collecti rei applicantur. Huius ignis suus vsus est apud artifices. Possimus enim hoc dissoluere & calcinare; imo nonnulli illum in lapidis philosophici præparatione adhibendum esse autumant: q̄ opinionem suis autoribus relinquentes, cum tamen non negligendum esse censemus. Ar-

CHYMIOTECHNICA
LXXXIX.

Artificialis calor dicitur, qui ad artificis nutum accendi, dirigi & administrari potest. Calor hic simplex est, aut mixtus.

XC.

Simplex est, qui vni duntaxat operationi, siue illa sit digestionis, siue separationis, in seruit.

XCI.

Calor digerens est, 'quo materia dissoluenda' digeritur, id quod in athannore, aut fimo perficitur.

XCII.

Digestio in athannore fit, quando turri athannoris carbonibus ad summũ vsque impleta ignem in foco accendimus, & ferrea spatula, vel registro pro nostro arbitrio ostiolum, calorem ad athannor transmittens dilatamus. Quomodo autẽ calor ille dirigi, hoc est, quando remissior, aut intensior esse debeat, discors est philosophorum opinio. Quidam enim naturæ operationem (vt aiunt) æmulãtes continuum, eundemque à principio actionis vsque ad finem, calorem requiri contendunt. Alii in gradus dispescunt, vt principio nimirum ad albedinem vsq; primus gradus, inde ad flauedinẽ secundus, ad finem autem, qui est vberrimæ rubedinis, tertius adhibeatur. Cui sententiæ & nos plurimis tam autoritatibus quam rationibus inducti ad stipulamur, alteram suis autoribus opinionem relinquentes.

XCIII.

Calor fimi est, quando vase in fimo posito materiamq; continente digestio fit. Hic calor multi vsus est apud artifices in infundendis, digerendis, & putrefaciendis rebus. Adhibetur interdum fimo equinus, in quo vas sepelitur, aliquando vas ligneum sceno, vel stramine impletum, cui vapor è feruente aqua applicatur, fimi in locum adhibetur.

XCIV.

Sequitur calor separans, cuius ope subtile à spisso abstrahitur. Estque lenis, aut fortis.

XCV.

Lenis, est calor separans lento calore humorem eliciendum propellens. Est autem ille vesicæ, aut cinerum.

XCVI.

Vesicæ est calor lenis, quo ex materia vesicæ imposita applicato alembico substantia humida prolicitur.

XCVII.

Cinerum calor est, quando partes fixiores per cineres eliciuntur. Hic medius est inter balnei & arenæ calorem: proinde illius ope non modo subtiliores, & ad naturam aqueitatis simplicis approximantes substantiæ propelluntur, sed etiam colores & fixiores partes eliciuntur.

XCVIII.

Fortis calor est, quando igne intensiore & auctiore res separantur. Estque impeditus, aut liber.

XCIX.

Calor impeditus est, quando ignis à materia vel vase, ne illud proxime tangat, ab alio vase impeditur. Estque arenæ, vel scobis ferri.

C.

Arenæ calor, medius inter cinerum & scobis ferri, est, quando vas materiam continens in catino arenario arena circumdatum substantiam fixiorem & tenaciorem, quam cineres propellere nequibant, protrudit. Vbi aduertendum est, arenam subtilem non adeo violentū calorem præbere, quam grossam.

CI.

Scobis, aut scorix ferri calor superiore intensior & aperto vicinior est, quando ex scobe vel scoria ferri res propelluntur.

Calor

CII.

Calor liber est, qui proxime materiam, aut vas materiam continens tangit. Hoc calore proliciuntur, quæ contumacius liquorem emittunt, siue id fiat ob siccitatem & paucitatem, siue quod ob viscositatem & homogeneitatem ille terreis partibus pertinacius adhæreat: taceo quod calcinationi, fusioni & aliis operationibus inferuiat. Estque carbonum, vel flammaram.

CIII.

Calor carbonum est, quando calor prunarum flagrantium materiam vel vas proxime tangit. Huius usus est in fusionibus, cæmentationibus, probationibus, calcinationibus & dissolutionibus.

CIV.

Calor flammaram est, quando adhibito conueniente alimento flammæ materiam attingunt. Hic calor vocatur ignis viuus, quo reuerberantur & calcinantur omnium metallorum corpora, nec non spiritus tandem propelluntur.

CV.

Tandem ad mixtum calorem, qui tam digestionibus, quam separationibus inferuit, descendendum est. Hic calor balneum appellatur, quando nimirum vas aquæ calidæ, aut vaporis imponitur.

CVI.

Balneum aliud est maris, roris aliud.

CVII.

Balneum maris vel Mariæ est, quando res dissoluenda in conueniente vase aquæ calidæ in suo aheni contentæ imponitur, inibique operatio perficitur.

CVIII.

Balneum roris est, quando vas aquam non tangit, sed à vapore ascendente calefit, resque imposita dissoluitur.

D 3

Ha-

Hactenus illa, quæ operationi inserviunt, pertractauimus: iam ad operationem ipsam vt progrediamur ordo exigit.

CX.

Partes itaque operationis chymicæ duæ sunt, solutio nimirum & coagulatio.

CXI.

Solutio est prior chymicæ praxeos pars, qua rerum coagularum compages soluitur & attenuatur. Estque calcinatio & dissolutio.

CXII.

Calcinatio est rerum coagularum in calcem solutio.

CXIII.

Calx in chymica significatione est puluis quilibet per ablationem superfluae humiditatis in partes tenuissimas, & quasi in palpabiles comminutus.

CXIV.

Calcinatio est corrosio, aut ignitionis.

CXV.

Corrosio est calcinatio res coagulatas per corrodescentes spiritus in calcem reducens. Estque vaporosa, vel immersua.

CXVI.

Vaporosa corrosio est, quando corpora metallica in tenues laminas redacta per acrem corrodescentemq; fumum calcinantur. Sed diuersi sunt vaporosæ calcinationis modi. Aliquando enim corpora laminata super aquis fortibus, aliquando super aceto, vel recrementis vuarum expressarum suspenduntur: aliquando, præsertim nobiliora metalla, plumbi fusi, vel argenti viui afflatu fragilia redduntur & comminuuntur: aliquando alii, quos hic recensere singulos longum foret, modi adhibentur. Verbi gratia. Chalybem in crocum subtilem per vaporosam corrosioem redigere gestiens, ita procedo. Primum paro aquam fortem ex salis petrae & vitrioli ad albedi-

nem

nem calcinati partibus æqualibus, eamque in cucurbitam vitream fundo. Post in cucurbitæ superiore parte laminas chalybis suspendo, lutoque orificium vasis obduco, ne spiritus aquæ fortis vilo modo exhalare queant, ac viginti quatuor horas in arena calida vaporare permitto. Deinde aperto vase laminas eximo, quibus crocus, vel puluis subtilissimus adhæret, quem lagopede detergo. Porro laminas iterum in dicto vase suspendo, & superiori modo procedo, idque tantisper, donec nullus crocus vterius à spiritibus extrahitur, aut in laminis reperitur. Sic plumbum super aceto suspensum calcinatur in cerussam, sic cuprum super recrementis vuarum; atque ita reliqua metalla vaporibus corrodescentur.

CXVII.

Immersua corrosio est, quando corpora aliis rebus immersa in calcem rediguntur: Estq; humida vel sicca.

CXVIII.

Humida est, quando corpus liquori alicui corrodescenti immergitur, indeque calcinatur: perficiturque amalgamatione, aut præcipitatione.

CXIX.

Amalgamatio est calcinatio metalli per argentum viuum: Et fit, quando metallum in tenues bractæas, vel laminas ductum cum sex, nouem, aut duodecim argenti viui partibus commiscetur & coadunatur, vt fiat massa vndiq; sui similis, atque ita metallum discontinuatur & calcinatur. Argento enim viuo per euaporationem super igne lento, ablato, metallum instar tenuis calcis relinquitur.

CXX.

Præcipitatio est, quando corpora per aquas corrodescentes corrosa & in aquam soluta, vel aque corrodescentis abstractione, vel alio encheremate in aliquam calcem repercutiuntur. Sic argentum in aqua forti dissolutum cupro, sale communi, aut ammoniaco iniecto præcipitatur. Sic & aurum in aqua regia solutum

lutum

lutum adhibito pauculo argenti viuo repercutitur, cui si parumper florū sulphuris admixtum idq; clauso vase ad ignem positum fuerit, vt argentum viuū & sulphur euaporare & discedere possint, calx subtilissima relinquetur. Simile iudicium & de aliis esto, Sed quo magis corpora dissoluuntur, tanto etiam magis subtiliusq; calcinantur. Huius exemplum esto in maximi momenti.

Quinta Essentia perlarum.

Quæ à multis magnopere desideratur, eius præparationis tamen compotes fieri hæcenus nequiuert, & præparatur modo insequenti.

Accipe vnionum subtilissime tritarum vnciam vnam, pone in cucurbita conuenientis quantitatis, eique affunde spiritus aceti ad eminentiã trium, aut quatuor digitorum, vt in cineribus calidis vniones resoluantur, & in liquorem cum aceto abeant, si vero aceti spiritus desierit soluere, per inclinationem illum ab vnionibus separa & recentem affunde, & in cineribus calidis ad soluendum tantisper colloca, donec omnes margaritæ sint solutæ. Hæc solutiones coniunge & in Balneo Mariæ acetum ab vnionibus separa, vt perlarum magisterium siccum remaneat in fundo cucurbitæ. Nonnulli, qui magisterium perlarum conficere volunt, in solutionem vnionum nonnullas guttas olei tartari infundunt, quod magisterium statim separat, & albissimo calore deprimit. Hoc deinde calida destillata abluunt, & ab acetositate liberât, atque siccum reddunt.

Hæc est illa medicina, quam Osvaldus Crollius sal perlarum appellat, & summarum virium esse asserit, vbi tamen studiose depressionem per oleum tartari occultauit. Sed ad nostrum institutum vt deueniamus, accipe margaritas, quæ in cucurbitæ fundo sunt relictæ, & affunde ipsis alium spiritum aceti, vt denuo soluantur, tunc nonnullæ ab illis feces & impuritates separabuntur, à quibus quod parum est, & in spiritu
aceti

aceti delitescit, effundito, ne feces cum aceto permaneant, & acetum per alembicum vt prius auoca, & rursus solue, idque tamdiu repete, donec nullas impuritates è margaritis reiectas videris, & solutionem puram habueris, & habebis verum magisterium vnionum, quod supradicto longe est præstantius & efficacius. Sunt enim margaritæ per frequentem solutionem non modo subtiliores effectæ, sed etiam puriores redditæ, & impuritates grossæ, quæ cum illis coniunguntur, separatæ. Quando igitur acetum vltima vice abstractum, effunde aquam pluuiam destillatam, & magisterium hoc nostrum cum illa parumper ablue, quod vbi factum est, aquam rursus per destillationem separa, idque tantisper, donec aqua dulcis illo euocetur, vt effusa est, & magisterium erit sufficienter edulcoratum.

Accipe huius magisterii, quantum vis, & affunde spiritum vini optime rectificatum, ad duorum digitorum eminentiã, lutoq; optimo claude, ne subtiles illi vini spiritus euanescant, & ad octiduum in cineribus calidis ad digerendum colloca, in quo temporis spacio non nihil in oleum spissum resoluetur, quo ob suam subtilitatem spiritui vini innabit. Hoc oleum per inclinationem caute à remanentia separa, & alium spiritum vini suffunde, clausoque vase tuam materiam in calidis cineribus, vt ante, digere, toties repetendo, donec omne magisterium in oleum conuersum est. Hoc oleum seu quintam essentiam perlarum per biduum cum spiritu vini circulato, ac tandem vini spiritum, ab illo per balneum maris euocato, ita tamen, ne essentia nimium arefiat, & ad usum reseruato.

Ufus huius quintæ essentiæ.

Recipe feminis melissæ vnciam vnam,
Lactucæ vnciam semis,
Aquæ foeniculi libram vnam.
Semina probe contusa cum modica aqua bene contere, tri-
taque per linteum exprime, idq; tamdiu repete, donec omnis

virtus feminum à corticib. quæ remanent, sic separata. Postea
 Accipe huius mixturæ vncias quatuor,

Essentiæ perlarum drachmas duas.

Misce, vt essentia cum mixtura probe adunatur.

Prodest hæc quinta essentia perlarum

1. Aduersus omnia venena, & venenatas infectiones.

2. Cor & reliqua membra principalia summopere confortat,

3. Humidum radicale adauget, calorem innatum conseruat,
 & vitales spiritus corroborat.

4. Phthylicis summum est solamen; Illos enim pristinae sani-
 tati restituit, & in orbem plane expellit, si parum olei cinamo-
 mi ipsi adiungitur.

5. Restaurat vires in viris & mulieribus, aptosque reddit ad
 conceptionem.

6. In nutricibus multiplicat lac, illasq; cum infantibus in in-
 tegra sanitate conseruat.

7. Tandem, quæcunq; virtutes margaritis adscribuntur, in
 hac essentia clarissime clucescunt.

Dosis. Prædicta mixtura mane & vesperi cochlearia tria ppinata.

Præcipitatio Mercurii egregia.

Accipe auri optime purgati vnciam semis, redige in lamel-
 las tenues & solue in aqua regia, ex sale cõmuni & non armen-
 niaco (quia illud mercurium volatilem reddit) facta. Postea
 accipe vitrii antimonii optimi vnciam dimidiam, & pari modo
 solue in aqua regis, solue etiam argenti viui probe loti & mun-
 dificati vncias tres in aqua forti, vt tres illæ aquæ sint claræ &
 transparentes, neq; quicq; in illis appareat, q; non sit solum.
 Coniuge illas solutiones, & aquas à præcipitato aliquoties ab-
 strahere, semper aquam regis recentem affundendo, donec Mer-
 curius in ignita ferri lamina posita non amplius fumiget. Tan-
 dem spiritib. aquæ regis probe probeq; abactis, affunde spiri-
 tum vini ad trium digitorum eminentiam, illumque sexies à

præci-

præcipitato forti igne destilla, donec fixus sit Mercurius, &
 nullum de se emittat fumum, quæ demum sub regula forni-
 cata secundum artem probe igniendum & calcinandum puta.

Dosis.

1. In morbo gallico summum est remedium. Mündificat e-
 nim sanguinem in venis, medullam in ossibus, & quicquid in
 carne, neruis & sub cute lateret immunditiei, expurgat.

2. In hydropè magnum est solamen: Quia aquam educit, &
 fontem exsiccat.

3. Caducis prodest.

4. Cholicam sistit.

5. Quartanis medetur.

6. Ictericis conuenit.

7. Esthiomene, cancerum, fistulas, & alia vlcera curat.

8. In peste, & venenis opitulatur.

Dosis.

3. 4. aut 5. grana pro qualitate personæ, pueris & infantibus
 datur granum dimidium ad gra. vnum, in cõuenienti liquore.

*Præcipitat vnum excellentissimum cum Smiride, quod magis fi-
 xum est, quam vllam aliud.*

2. Lapidis Smiridis quantum vis, candefac illum septies, &
 semper in frigida extingue, donec cum in puluerem subtilissi-
 mum terere queas, qui reuerberari debet in reuerberatorio
 aperto igne intèssissimo ad triduum cõtinue instar croci Mar-
 tis. Tunc extrahe eius tincturam cum spiritu vini 7. dieb. cir-
 culando. Quod cum factum est, declina vas, & quod clarum
 est, effunde, hoc fac tantisper, donec spiritus vini nõ amplius
 rubefiat. Solutiones omnes confunde, & spiritum vini abstra-
 he, vt tinctura maneat in forma olei, q; oleum congelat Mer-
 curium in instanti & absq; igne, & ita habebis fixum lapidem, &
 excellentissimum purgans sine vomitu & saluatione. Dosis est
 2. vel 3. grana, pro ratione personæ. Si hoc Mercurium cum ar-
 genti viui parte æquali posueris in phialam, totum statim præ-
 cipitatur. Est &

E 2 *Alius*

Alius modus

præcipitandi Mercurium cum lapide Smiride: & fit ita. Recipe aquę fortis communis ex vitriolo & salepetrę factę librã vnã, eique salis armoniaci adde vncias duas inuicem destilla, & aquam regiam habebis paratam. In hac aqua regis pone quantitã mediocrem lapidis Smiridis calcinati & puluerisati, inuicemque ad digestionem, vt tincturam eius extrahat quatuordecim diebus se pone, quam bene asseruabis. Accipe huius aquę, in qua tinctura Smiridis est, vnciam vnã, & pone in ea argenti viui tantundem: statimq; videbis aquam bullire & incallescere, pulueremq; caloris albissimi præcipitare. Hoc vbi factum est, abstrahere aquam, & da ignem Mercurio per gradus, donec fiat calor fortis: sed quando præcipitatum ad arantiarum calorem peruenit, illud debet teri subtiliter; & tunc pone in latam pyxidem, quam in clausum pone reuerberatorium, vt per gradus figatur, & in calorem rubrum subobscurum abeat. Tandem affunde ipsi aquam regiam puram, hoc est, in qua nulla est tinctura Smiridis, vt prædicta tinctura Smiridis extrahatur, & ab hoc præcipitato separetur. Tinctura extracta aquam decanta, & præcipitatum exsicca, illumque in aqua communi bulliendo dulcifica, & rursus forti igne exsicca, & ad vsum asserua.

Habes hic præparatum rubrum instar sanguinis, qui non potest reuiuificari, vt commune præcipitatum reuiuiscit, perfecteque est fixatus.

Vsus.

Præcipitatum hoc omne id præstat, quod in Mercurio præcipitato villo requiri potest. Priusquam figitur, purgat per vomitum; non adeo fixus per sedem; fixus autem per sudorem tantum sine molestia.

CXXI.

Sicca corrosio est, quando corporibus calcinandis non humor, sed eius in locum corrodes materia sicca adiunguntur,

tur, quibus calcinantur. Estq; cæmentum & commixtio.

CXXII.

Cæmentum est corrosio sicca, qua corpus aliquod metallicum cum salibus corrodentibus aliisque rebus exsiccantibus stratificatum confringitur & calcinatur. Fit autem cæmentatio hoc modo. Corpus cæmentandũ in tenues laninas redigitur, & in frustula forcipe scinditur, species autem corrodes puluerisantur, & aceto, vrina, vel aqua forti madefiunt, vt fiant instar puliculæ. (nonnulli illis ficcis vtuntur) Deinde huius puliculæ vel pulueris aliqua portio pyxidi cæmentatorię inditur, illique lamina superponitur, & laminæ alia pulueris portio aspergitur [quo stratificatio, & facere stratum super stratum dicitur] hanc alia lamina subsequitur, idque transit per, donec pyxis impleta, aut nihil laminarũ residuum est, & tandem puluere superposito clauditur, lutoque aliquo tenaci iuncturæ pyxidis munitæ obturantur, atque igni vel [quod fatius est] suo furno impetratur, & secundum gradus cæmentatur quatuor, sex, octo, duodecim, vel viginti quatuor horis, imo etiã aliquot diebus (pro re nata) inibi conseruatur. Tandem pyxide infrigidata, eximitur, laminæque à puluere separantur, quæ totæ constractæ ac calcinatæ inueniuntur. Verbi gratia. Animus est præparare crocum Martis seu chalybis, idque per cæmentationem, tunc accipio calcis viuæ recentis, quantum opus est, eamque vrina aliquantisper virili madefacio, vt fiat instar pulpæ. Postea hac pulpa pyxidis cæmentatorię fundum ad digiti lati crassitudinem tego, eique laminas chalybis superaddo, & vas [vti superius dictum] impleo, ac luto obfirmo. Omnibus rite paratis pyxidem in furno nostro cæmentatorio pono, ignemque tertii gradus ad quartum vsq; viginti quatuor horis continuum administro. Tandem exempto vase materiam in illo contentã in mortario probe contundo, & per setacium pello, vt fiat puluis subtilissimus; vbi calcem à chalybe omnẽ calida abluo, residuumq; arefacio,

& accipio erocum Martis præstantissimum. Eo modo fit & crocus Veneris, qui multis operationibus inferuire potest.

CXXIII.

Commixtio est, quando corpori calcinando species quædam, ut pote, sulphur, sal petrae, sal commune, vel aliae commiscuntur, ac conteruntur, quibus igni ad motis corpus in calcem redigitur. Exemplo res clarior euadet. Sumo stibii, salis petrae & salis communis partes analogas, easque minutissime tritas & commixtas in tigillo, optimo luto munito, ita tamen, ut in superficiei medio aliquod foramen paruulum relinquatur, per quod arsenicales & venenati spiritus exhalare queant, in furnum venti pono, ignemque fusorium accendo, & si libet follis etiam ministerium adhibeo, ut in tigillo sufficienter fluant. Hic autem studio animaduertendum est, quamdiu fumus per foramen illud in superficiei relictum ascendat. Ille si quidem adhuc euaporans, materiam non satis calcinatam esse subindicat. Sed quando omnes eiusmodi spiritus fumantes euauerunt, ignem prope ad vitum adaugeo ad quadrantem horæ, ac tandem crucibulum eximo, infrigidatumque aperio, nec non materiam extraho, ubi antimonium in fundo à salibus, sicuti regulum à scoriis, separatim inuenio. Hoc antimonium à salibus malleo aliquo detrunco, atque in puluerem tero, qui instar cinabarii rubicundissimus, & in re medica nonnullis medicamentis præstantissimis conficiendis accommodatissimus est. Atque ut hic optimus ita & celerrimus est antimonium calcinandi modus, cum quod intra dimidiæ horæ spacium perfici possit, tum quod nihil salium secum retineat, sed à se protrudat. CXXIV.

Ignitio sequitur, quæ est calcinatio corpora ignis violentia in calcem reducens. Estque combustio & reuerberatio.

CXXV.

Combustio est ignitio, corpora comburendo in calcem reducens. Hæc est incineratio vel vitrificatio.

Inci-

CXXVI.

Incineratio est ignitio corpora vehementiore igne in cineres conuertens. Incinerantur autem vegetabilia & animalia: mineralia autem (chymico more loquendo) proprie non in cineres, sed in calcem redigi dicuntur. CXXVII.

Vitrificatio est combustio calces & cineres in transparentem vitrum conuertens. Esto exemplum ab argento viuo & argento coniunctis. Capió oleum vitrioli rubeum secundum artem factum & rectificatum, in hoc argentum viuum per sublimationem, aut per sal & acetum lotum & depuratum resoluo, idque continuo in calore tandiu foueo, donec nullus omnino Mercurius neque viuus neque præcipitatus amplius appareat, sed totus in oleo forma liquida latet. Quo facto oleum hoc Mercurium continens in retortam vitream, & quantitati materiae conuenientem fundo, ponoque in catino arenario atque accenso igne oleum à Mercurio in appositum vas recipiens propello. Atque ita Mercurius per præcipitationem in calcem erit reductus. Huius præcipitati accipio uncias duas, calcis argenti & salis armoniaci an. unciam unam, eaque inuicem trita & commixta, nec non in phiala posita ad sublimationem accommodo, ubi sal armoniacum ascendit, & Mercurius cum Luna, etiam seruato pondere in fundo, manent in modum auri purissimi. Postea in vitro forti, aut crucibulo deuitreato, in furnum venti adflueendum pono, ad ductoque igne in fixum transparentemque vitrum, quod de calore aureo, ad pallidiores descendisse videtur, abit. Vitrum hoc infinitarum virtutum est, quas singulas hoc loco recensere neque instituti, neque æquitatis est: sed demonstrato conficiendi modo, solerti chymiatricæ indagatori committimus.

Non incongrue egregium illud, & summarum virium *Aurum transplendens* huc referri potest, quod modo in sequenti paratur.

Accipe auri purissimi unciam semis, & antimonii Vuga-

rici

fici uncias octo, pone in tigillo ad ignem, vt inuicem fundatur, & vbi fusus est, effunde: Caue tamen ne in regulū abeat. Hanc mixturam probe probeq; contere, vt fiat puluis subtilissimus, qui calcinandus est eo modo, quo antimonium calcinant, quando vitrum conficere volunt, donec non amplius fumiget. Quando igitur puluerem ita fixum habes, tigillum ad ignem pone, vt apprime candeat, vt abeat in vitrum: postea paulatim eo modo puluerem in vitrum funde, & fluat tantisper, donec vitrum hoc sit rubeum & transparent, quod bacillo aliquo ferreo probare potes: Et inuenies aurum in fundo crucibuli dimidia parte diminutū. Vitrum in peluim effunde, & habebis aurum transparent, cura vitro antimonii æquali pondere mixtum.

Vires.

- Aurum hoc transparent, summarum est virtutum.
1. Ad hydropem, & omnes morbos phlegmaticos valet.
 2. Morbum gallicum radicitus expellit, imo etiam dolores in membris à gallico morbo ortos, sistit, & ex medulla & ossibus eruit.
 3. In peste & aliis morbis epidemicis magnum est solamen.
 4. Mundificat sanguinem.
 5. Curat vlcera.
 6. Podagricis prodest.

Vsus & dosis.

Accipe huius auri transparentis quantum vis, ipsiq; affunde spiritum vini ex vino facti & optime rectificati ad eminentiam quatuor digitorum, & clauso vase sepone ad calorem digestiuium, & spiritus ex auro extrahet tincturam rubicundissimam, quam ad vsus reseruabis. Huius spiritus rubei duo cochlearia propinata mouent sudorem, nec vomitum, nausea, aut vllam sedem prouocant, quod vulgaris vitri antimonii extractio non facit, sed cum impetu maximo purgat, quod albo calculo probe est notandum.

Quia

Quia de redactione corporum in vitrum agimus, etiam vnum adhuc secretum in medium proferre animus gestit, quod est

Vitrum sulphuris:

& ita paratur. Accipe sulphuris vulgaris magnam quantitatem, poneq; in crucibulo, vel testa tres lothones pro vna vice sub tegula fornicata ignita, vt comburatur. Quando illud sulphur est combustum, pone alias tres lothones in testa, vt & idem comburatur, quod tamdiu facies, donec vna libra in testa sit combusta, & videbis cinerem aliquem grisei coloris, sed de hac libra sulphuris, non amplius, quam drachmas duas cinerum, accipies, de secunda & reliquis autem integrum lothonem accipies. Combure modo prædicto decem libras sulphuris, & cinis ille, qui antea griseus erat, fiet instar sanguinis rubeus, atq; modo insequenti in vitrum rubicundum abibit. Recipe huius cineris rubei optime triti vnciã semis, & borrae drachmam vnam, & igne intensissimo funde, atque fiet vitrum aliquod transparent maximarum virtutum.

CXXVIII.

Reuerberatio est ignitio, corpora igne viuo reuerberante & repercute in calcem subtiliorem reducens: & est clausa, vel aperta.

CXXIX.

Reuerberatio clausa est, quando corpora reuerberando in furno reuerberii clauso calcinatur. Hac reuerberatione ignis gradus ad amissim administrari possunt, vt calor intendi remittique possit, quod in vulgaribus non accidit. Verbo hanc reuerberationem aperiam. Theophrastus Paracelsus in Chirurgiæ magnæ lib. 2. tract. 3. c. 5. vbi tincturæ antimonii, quam adeo commendat, præparationem docere gestit, modum ita obscurum, & deuium tradit, vt Oedipo aliquo, ad illum intelligendū, opus sit, quod & ipse vltro fatetur. Huius tincturæ præparationem, experientia freti, in medium producemus,

F

nostram.

nostramque clausam reuerberationem ea declarabimus. Accipiuntur antimonii & salis armoniaci partes æquales, & in retorta posita, igne forti propelluntur, ibi antimonium omne transit, nec quicquam, nisi feces turbulentæ in retortæ vase, remanet. Antimonium hoc modo per retortam dissolutum à sale armoniaco frequēti ablutione separo, vt dulce nulla falsedine infectū, relinquatur. Hoc exsiccatum minutissime tero, & in alcohol cōuerto, nostrog; reuerberatorio impono, & accenso flammæ igne vnum duntaxat fumarium aperio tantisper, donec nostrum antimonium, quod rubeum fuit, in albedinem conuertatur. Quando album factum est, secundum fumarium aperio, quouique ignis auctior albedinem ipsi exuat, & flauedine ipsum decoret. Amplius apparente flauedine, tertio fumarium aperto ad citrinum colorem illud promoueo, atq; quarto ad perfectam rubedinem perduco. Huic antimonio rubeo spiritum vini, ex vino factum affundo rectificatum, essentiamq; siue tincturā clauso vase extraho. Quando spiritus vini amplius non tingitur calore rubeo, cum à tinctura abstraho. Hæc vera est antimonii tincturæ, cuius Theophrastus mentionem facit, præparatio.

CXXX.

Reuerberatio aperta est, quando materia in reuerberatorio furno omnibus foraminibus apertis calcinatur. Hæc reuerberatio valde vehemens est, & vtimur ea in corporibus duris & pertinacibus resoluendis.

CXXXI.

Hæc de calcinatione in præsentiarum dicta sufficiant restat dissolutio, quando corpora dissoluuntur. Estque subtiliatio, vel fusio.

CXXXII.

Subtiliatio est dissolutio partes subtiliores à grossis separans. Subtiliatio est μικροχρονική aut μακροχρονική.

Sub-

CXXXIII.

Subtiliatio μικροχρονική est, quando corpora breui temporis spacio dissoluuntur. Estq; eleuatio vel descensio.

CXXXIV.

Eleuatio est subtiliatio μικροχρονική, quando partes spirituales à corporeis, subtiles à grossis, non fixæ à fixis, instar fumi vi ignis eleuantur, & in summitate capitelli condensantur. Et est sicca aut humida.

CXXXV.

Eleuatio sicca (vulgo sublimatio) est, qua partes siccæ subtiliores eleuantur, cum adhaerentia sui vasis. Hæc sequente modo peragitur. Accipio materiam aliquam sublimandam, eamque vel solam, vel aliis admixtam materiebus vasi alicui vitreo aut terreo inferius lato vel rotundo includo, ita vt duabus partibus vacuis tertia impleta sit. Vasi huic, siue cucurbitæ alembicum cæcum in vertice paruo foramine perforatum impono, luto obduco, & ne spiritus aut partes sublimatæ exhalare possint, obfirmo. Deinde in catinum arenarium, tribus digitis à fundo & parietibus intercedente arena, vel in ignem liberum pono caloremque per gradus augeo. Primo autem gradus omnis humiditas abeat, necesse est, quod imposita vitro lamina aliqua ferrea læuigata facile exploro. Cum enim humiditas aliqua adhuc residua est, lamina illa adheret, sed quando omnis humiditas discessit, spiritus sicci ascendant, & tunc alembici foramen, superstrato aliquo vitro adæquato luto bono, ne spiritus exspirent, claudio. Tandem ignem tantisper foueo, donec omnis materia sublimanda eleuata est. Nonnulli loco cucurbitæ scutella, vel concha aliqua terrea materiam continente, cum vitreo cono, parietibus vasis inferioris rite accommodato, vtuntur: verbi gratia. Accipio sulphuris citrini optime purgati 2. lb. salis communis & vitrioli Vngarici parum calcinati ana ℥. semis, pulueris fati singula, & inuicem mixta pono in cucurbitam, impositoq; alem-

F 2 bico

bico cæco in vertice perforato, accendo ignem primi gradus, donec humiditas euauit, tum clauso orificio gradatim procedo, quousq; omne sulphur subtilius ascendit. Hoc sulphur (flores sulphuris à Chymicis dictum) ex alembico exemptū, secunda, vel etiam tertia vice, semper addendo quartam partem salis, & vitrioli per sublimationem redintegratam rectifico, & accipio flores sulphuris pulcherrimos, pluribusque affectibus resistentes.

Sublimatio salis armoniaci

talis est. Recipe salis communis quantum vis, eoque ollam, comple & tege, ne carbones, aut cineres in illam incidant: pone ollam in terra, & tege carbonibus non vrentibus, accende carbones, vt omnes comburantur, & olla probe candeat, & refrigerata olla inuenies sal præparatū, quod sal calcinatum, vel candefactum appellari solet.

Deinde accipe salis armoniaci triti libram vnam, & secundum artem ab æqualis quantitatis limatura Martis eleua, vt purgetur; sublimatum hoc iterum tere & per se sublima, & ad sublimationem cum sale candefacto erit paratum. Accipe igitur huius salis armoniaci quantum habes, & salis calcinati vncias duodecim, tere inuicem, & secundum artem quinquies, aut septies eleua, singulis vicibus nouum sal præparatum apponendo, altero autem seponendo, & habebis sal armoniacum, ad rem quamlibet cum illo sublimandam, aptum.

Vsus.

Sal armoniacum hoc modo præparatum infiniti vsus est, tam quod ad præparationes aliorum medicamentorum attinet, quam quod in morbis nonnullis suas etiam vires habet.

1. Eductur hoc sale sulphur Martis, Veneris, Antimonii, lapidum, & mineralium reliquorum.
2. Fit ex illo aqua in cella supra prophyrio posito, ad resuscitationem metallorum accommodata.
3. In omni febre magnum est medicamen. Quia febres radicatus

citus expellit. Exhibenda sunt grana nouem ad prouocandum sudorem. Si prima vice nō iuuat, propinabis secundo, & æger à febre liberabitur.

4. In stomacho debili & deperdito, item in nausea cibi adultioribus exhibe grana 7. aut 9. debilioris constitutionis grana
5. pueris vero grana 3. per dies nouem, vt parum promoueatur sudor, & æger curabitur perfecte.

CXXXVI.

Eleuatio humida (vulgo communiori nomine destillatio dicta) est partium humidarum in halitus extenuatarum, & siccis & grossis subtiliatio: Estque recta, vel obliqua.

CXXXVII.

Recta est, qua partes humidæ subtiliores in æthera eleuatæ & frigidis alembici cameris adhærentes in humorem cōdensantur, atq; per eiusdem canalem guttatim in appositum vas destillant ac dilabuntur. Fit autem illa hoc pacto: Materia destillanda inditur cucurbitæ non nimis altæ, sed satis amplæ, (altitudo enim vasis artificem detinet, quem amplitudo iuuat) & imponitur alembicus magnus, qui spiritus ascendentis facilius capiat, & in humorem resoluat. Postea, pro ratione rei eleuandæ, ad calorem adæquatam ponitur, apposito receptaculo humorem dilabentem accipiente, omnibusque iuncturis probe clausis ignis accensus secundum gradus adhibetur, eo vsque, quo omnis humiditas alembicum transcēderit. Exemplum à vegetabilibus desumptum producemus. Rosis recentibus impleo cucurbitam ad tertiam partem, illamque in balneo maris pono, aqua adhuc frigida; postea alembicum rosarum rubearum foliis, quibus aculei lutei descripti sunt, compleo, cucurbitæq; impono, & apposito receptaculo, iuncturisque lutatis ignem accendo. Tunc humor ascendens alembicum occupat, atq; ex rosis tincturam extrahit, condensatusque in aqua in receptaculum destillat roseus. Animaduertendum autem est, quod si aculei non decerperentur, a-

quam tincturam pure rubeam extrahere non posse. Tam diu vero continuato calore pergo, donec nulla aqua transcendat amplius, & rosa in alembico albescant. Hoc adduxi propter artificium tincturam ex rosis, sua ipsius aqua, extrahendi. Hic eleuationis modus admodum frequentis vsus est. Ut in urena illo, quando aliquid per vesicam elicimus, tumetiam per alembicum cucurbitæ annexum aliquid eleuamus.

Aqua mirabilis efficacia, quæ non immerito mater balsami appellatur.

℞. Terebinthinæ,

Ligni aloes,

Olibani ana vncias quinque.

Cinamomi,

Foliorum lilii singulorum vnciam dimidiam,

Costi,

Balsami ana vncias duas.

Misce inuicem & destilla per alembicum, secundum artem lento igne, & prodibit aqua clara, quæ ad omnes morbos valet, ad quos balsamos vulgo applicatur:

1. Omnes faciei lentigines aufert.
2. Omnes oculorum maculas delet.
3. Confortat caput infrigeratum. & virtutem memoratiuam iuuat.
4. Tardat canos nasci.
5. Bibentem illam lætificat.
6. Virtutem digestiuam confortat.
7. Neruos calefacit.
8. A paralyfi defendit.
9. Omnes flatu è corpore expellit, & toti corpori bonum odorem conciliat.

Quando videris nullam aquam amplius prodire, albam & flauam per alembicum transcendere, tunc auge quodammodo ignem, donec & illa destillare desierit. Hanc aquam seorsim asser-

asserua: est enim infinitarum virium, quæ captum meum excedunt.

1. Purgat totum corpus, & à putredine defendit, instar veri balsami naturalis.
2. Postquam homo mortuus est, non admittit vllam corruptionem.
3. Curat lepram.
4. Prodest epilepsiæ.
5. Surditati inueteratæ conuenit.
6. Remouet rheuma.
7. Canitiem non admittit.
8. Conseruat iuuentutem in homine, &c.

Postquam & hæc aqua non amplius destillat, intentiorem subministra ignem, & prodibit aqua rubea.

1. Si de hac aqua vna guttula ponatur in manu, confestim illam penetrat, & hoc ipso in contractura suas vires ostendit.
2. Paralyticis magnum est adiuuamentum, si pariter partes interiores conuenientioribus medicamentis confortentur.
3. Corpus mortuum in perpetuum à corruptione præseruat.
4. Aufert obliuionem, ex quacunque infirmitate ortam & reminiscentiam confortat.
5. Gibbosos curat, si secundum methodum rite applicetur.

Oleum sanatiuum expertum pro sauciis & hermosis.

℞. Florum anthos,

Borraginis,

Buglossæ,

Camomillæ,

Violarum,

Rosarum ana Mj.

Stoechados M β .
Foliorum lauri,
Maioranæ,
Saluiæ ana M β .
minutissime incidantur, & cum vino optimo per biduum
stare permittantur, postea per alembicum destillentur. In
hoc liquore destillato pone

Therebinthinæ lib. dimid.

Thuris optimi,

Masticis,

Bdellii,

Anacardi ana drachmas duas.

terantur omnia, & per biduum in dicto liquore macerata, si-
mul destilla. Postea adde

Nuces moschatae,

Caryophyllorum,

Cubeborum,

Macis,

Zingiberis,

Cardamomi ana scrupulos duos,

Ligni aloes drachmam semis,

Ambrae,

Musci ana scrupulum dimidium.

puluerisata omnia in destillato humore per biduum in calore
digestiuo asserua; tandem destilla, aucto in fine igne, & ema-
nabit oleum præstantissimum, quo felicissimo cum successu
viti potes.

Aqua nobilis à Lichtenberg contra Paralyfin.

R. Baccarum iuniperi ʒvj.

Zedoariae,

Galangæ ana ʒvj.

Croci ʒij.

Spicæ nardi,

Saluiæ

Saluiæ, ana Mj.

Pulueris de gemmis,

diocastorei ana ʒj ʒ.

digerantur per mensem in vitro cum vino ter rectificato in so-
le, tandem eleuentur per alembicum. Dosis est vesperi & ma-
ne dimidium putamen oui.

*Aqua aurea, nativum & vinum colorem, sanitatemque
hominibus conseruans.*

R. Cinamomi,

Caryophyllorum,

Zingiberis,

Croci,

Cubeborum,

Granorum Paradyfis ana ʒij.

Pulueris diamargarit.

de gemmis

Perlarum ana ʒj.

Corticum granorum

Zedoariae,

Galangæ ana ʒj.

Spicæ nardi,

Baccarum lauri,

Foliorum lauri ana ʒj.

Moschi, ambrae ana ʒj.

puluerisentur, & adde

Aquæ rosarum ℥ij.

vite rectificatæ ℥.iiij.

Pone in vas vitreum, quo firmiter clauso, digere in sole, vel
conueniente calore ad quatuordecim vsq; dies, deinde ape-
ri vas, appone alembicum, & destilla. Hac aqua indies matu-
tino tempore vti tor bibendo, ac faciem lauando.

CXXXVIII.

Eleuatio humida obliqua est, quando vase oblique iacen-

G re hu-

re humor eleuatur. Fit autem hoc vel per latus, vel per retortam.

CXXXIX.

Eleuatio per latus est, quando humor ex vase in latus inclinato prolicitur.

Hoc modo studio selector, flores antimonii rubei optimi parantur ad febres, & alios eiusmodi morbos. Quomodo autem illi flores parentur, hic recensere superuacaneum iudico, tum quia nemo eorum preparationem non ignorat; tum quia arcana patefacere noster animus est. Hoc saltem æquum lectorem admonitum volo, perinde propemodum esse, siue per latus, siue per retortam humorem tenaciorem propellat.

CXL.

Eleuatio per retortam est, quando humor ex retorta propellitur. Vterque hic modus in rebus grauiiores & tenaciores spiritus referentibus vsu suum habet.

Oleum philosophorum haud vulgare.

℞. Cera purissime ℥ xiiij.

Terebinthina Veneta ℥ xviiij.

Beniameni ℥ ij.

Aqua vitæ rectificata ℥ xxx.

Cineris communis ℥ vj.

Misce, & secundum artem per retortam destilla, & prodibit phlegma, aqua & oleum, quæ inuicem separabis, quodlibet separatim asseruabis.

Phlegma vlceribus dolorificis appositum, statim mitigat dolorem.

Aqua prodest ad pestem & oculorum suffusionem.

Oleum vero infinitatum est virtutum.

1. Si quis vulneratus vulnus cum hoc oleo inungat, & singulis diebus mane & vespere tres guttas in vino calido exhibeat, sine vlllo alio medicamine curabitur.

2. Si quis stranguurie, vel vrinae obstructione laborarit, exhibetres, vel quatuor guttas.

3. Ad

3. Ad puncturas laterum, & pleuresin prodest.

4. Vermes necat.

5. Tussim & catarrhos sedat.

6. In febribus non negligendum est solamen.

7. Confortat omnes partes debiliores.

8. In pestilentia affectis ad miraculum operatur.

Oleum benedictum.

℞. Albuminis ouorum coctorum ℥ xij

Therebinthina veneta ℥ xiiij.

Myrrha ℥ ij.

Camphora ℥ ij.

Misce & pone in retorta vitrea, ac lento igne destilla, semper gradatim ignem augendo, & emanabit oleum.

1. Hoc oleum ad miraculum in vulneribus capitis operatur, consolidat, præseruat à symptomatibus, & aufert dolores.

2. In aliis vulneribus deperditis & summe dolorificis vtreduabus, aut tribus guttis infusis, & statim auferet dolorem atque vulnus curabitur.

Balsamus artificialis.

℞. Terebinthina ℔ ij.

Olei laurini ℥ iiij.

Galbani ℥ ij.

Gummi arabici ℥ iiij.

Olibani,

Myrrha,

Gummi hederæ ana ℥ ij.

Ligni aloes,

Galangæ,

Garyophyllorum,

Consolidæ maioris,

minoris,

Cinamomi,

Nucis muschata,

Centauri,

Zingiberis,

Dictamni albiana ʒj.

Musci, ambra grisea ana ʒj.

Aqua vitæ rectificata ℥vj.

Destilla per retortam, & emanabit primo aqua alba cum oleo luteo: quamprimum autem ad nigredinem verget, auge ignem, donec nihil amplius prodeat.

1. Aqua hæc prodest visui, & præseruat membra.
2. Frangit calculum, mouet urinam.
3. Curat omnia vulnera, si cum illa lauentur, & stupra madida apponatur.
4. Prodest sciaticis, & podagricis.
5. Tussim & catharos tollit.
6. Omnes dolores aufert in instanti.

Oleum prodest.

1. Caluis.
2. Venenatis & corrodentibus vlceribus.
3. Lepre.
4. Præseruat cerebrum & stomachum.
5. Omnes tumores plane resoluit.
6. Curat febres quartanas.

Oleum salis præstantissimum.

℞. Salis petreæ, & salis communis partes equales, & cum dupla quantitate terræ figulinæ commisce, vt fiant globuli, quos probe exsiccabis, postea in retortam proiice, ac igne violento oleum ex illis propelle. Accipe olei huius ℥j. salis fusi ʒiij. misce vt viginti quatuor horis digerantur, deinde iterum per retortam destilla, & oleum fortius fiet & augetur, idque toties repete, donec olei salis sufficientem habeas quantitatem. Tunc abstrahere phlegma in balneo marie, & rectifica oleum in cucurbita per arenam, vt fiat lucidum & purum sine fecibus. Accipe huius olei salis, & spiritus vini optimi partes æquales, & in vase circulatorio, aut pellicano ad circulandum in cineribus

bus colloca, atque iterum rectifica, & habebis oleum salis magnæ virtutis.

1. Ictericis summe prodest, si 6. aut 8. guttas mane & vesperi in aqua fontana vel vino diebus aliquot propinaueris.
2. Mundificat sanguinem & membra interiora ad summam sanitatem.
3. In conseruatione sanitatis vtere hoc oleo singulis septimanis semel aut bis ad tres guttas.
4. Aduersus vermes, lumbricos & tineas seni ʒβ. in aqua vitæ propinabis, puero autem grana tria in melle.

Quibus porro hoc oleum viribus polleat non modo apud Paracelsum patet, sed etiam apud modernos scriptores sufficienter explanatur. Hoc saltem monere volumus, hanc esse veram, ad rem medicam quod refert, olei salis preparationem.

CXLI.

Eleuatio per retortam est, quando humor ex retorta propellitur. Vterque hic modus in rebus grauioribus & tenacioribus spiritus referentibus vsum suum habet.

CXLII.

Descensio sequitur, quando partes subtiliores descendunt. Illa est calida, vel frigida.

CXLII.

Descensio calida (vulgo destillatio per descensum) est liquoris e corporibus dissoluti in uerso vase destillatio. Dissoluantur autem in primis hac descensione omnis generis ligna, ossa & alia, quorum liquor propter grauitatem ascendere nequit. Et fit hoc modo. Accipio cucurbitam terream, eiq; dissoluendorum fragmenta impono, eaque, ne inuersa cucurbita decidant, nonnullis maioribus fragmentis vel bacillis transuerse iuxta se positis tego. His peractis, aliam cucurbitam, in qua parum aquæ sit, huic inuersæ applico, ita vt superior exacte cum inferioribus orificio conueniat, sed inter vtramque laminam aliquam satis fortem ferream instar lancis concauam,

& perforatam collocatam esse decet, quæ decidetia fragmenta, ne in suppositum vas dilabantur, detineat. Tandem optimo luto claufuras obfirmatas arefacio, vasque in sua fornace pono, & vas recipiens in arena, vel cinerib. colloco, vt ab ignis violentia tutum humorem depressum eo facilius recipiat.

CXLIII.

Descensio frigida est, quando liquor dissolutus in frigido descendit. Estque deliquium, vel filtratio.

CXLIV.

Deliquium est descensio frigida, quâdo corpora coagulata cellæ, aeri, puteo, aut alii frigido & humido loco super marmore, tabula vitrea, vel in manicam Hippocratis (vt vocant) exposita, externa humiditatis hisce corporib. sese adiungentis adiuuamine, in liquorem resoluuntur, & in subiectum vas defluunt atq; destillant. Resoluuntur autem in frigido potissimum pulueres calcinati, salia & eiusmodi alia corpora salium naturam redolentia. Sed omnia, quæ in frigido resoluuntur, in calido rursus coagulantur.

CXLV.

Filtratio est descensio frigida humores aquosos per filtrum, seu chartam bibulam conuolutam, vel complicatam in modum infundibuli, relictis in filtro fæcibus, dimittens. Sed pro filtro etiam alia adhibentur, vt pote manica Hippocratis, pannus laneus, lineus, setaceus, &c.

CXLVI.

Hæc fuit subtiliatio *μικροχρονική: μακροχρονική* est, quæ tempore longiore res dissoluit. Estq; exaltatio & digestio.

CXLVII.

Exaltatio est subtiliatio *μακροχρονική* res sensim dissoluendo in puriorem ac maiorem virtutis suæ gradum transponens: & fit circulatione, aut ablutione.

CXLVIII.

Circulatio est exaltatio res exaltandas in vase circulatorio

cir -

circumvolutas, abiectis impuritatibus, (quæ alioqui à puro separari nequibant) in gradū præstantiorem conuertens. Et fit ita. Accipio rem exaltandam, ponoq; in vase circulatorio, idque Hermetice claudio, ac in arena, vel balneo colloco, & eousque in eo detineo, donec metam suam assecuta est: verbi gratia. Multum operæ & studij in vera spiritus vini extractione impeditur, vt ille sine omni phlegmate haberi possit. Quotiescunq; enim leuatus fuerit, semper aliquid phlegmatis secum ducit. Proinde circulationis modum huius exemplo demonstrabimus. Sumitur vinum generosissimum, quod ad manum esse potest, illudque in capaci circulatorio funditur, sigillatoq; orificio in balneo maris ad quatuordecim dies ponitur, vt continue aqua ferueat. Postea eximitur, & in phialam funditur, calidumq; hyemis tempore in frigida nuali aqua, apposito & agglutinato alembico cum receptaculo, æstate autem in cella, vasi conchas glaciales continenti imponitur, & spiritus purus, atque ab omni phlegmate liber alembicum transcendit, & in receptaculum dilabetur. Quando nihil amplius ascendet, receptaculum amouetur, phialaq; eximitur cum vino, quod nullum verum spiritum, sed tantum vinum adustū (vt vocat Theophrastus Paracelsus) continet. Spiritus hic vini adhuc in circulatorio positus, tamdiu rotatur, donec amplius de vitro in vitrum nequit, sed per distillationem, seu humidam eleuationem promouendus est. Quando autem materia, in quam agere debet, receptaculo imponitur, facile illam amplectitur, & fugam relinquit. Modus hic albo calculo (vt aiunt) notandus est.

CXLIX.

Ablutio est exaltatio crebris infusionibus res immundas abluens, & ad puritatem reducens. Estque imbibitio & cohobatio.

CL.

Imbibitio est ablutio, quâdo liquor corpori adiunctus eleua-

tur,

tur, & exitum non inueniens in corpus recidit, idque crebris humedationibus tantisper abluit, donec cum illo puro coagulatus, amplius ascendere nequit, sed totus fixus manet. Hæc plane philosophica est operatio, nec ad vulgares sese dimittit.

CLI.

Hinc oritur Ceratio, quam Geber i. Summæ Perfectionis c. 54. definit, esse mollificationem rei duræ, vel succi non fusibilis ad liquefactionem. Dicitur autem hic modus ceratio, quod medicinam philosophicam instar ceræ igni admotæ facile liquefcentem reddat. Quando enim philosophi argentum vitium in aurum, aut argentum conuertere volunt, necesse est, vt habeant medicinam fluentem, quæ subito (vt Geberi verbis vtat) ante fugam eius in profundo illi adhæreat, ipsique per minima coniungatur, & illud inspisset, atque sua fixatione in igni conseruet, quousque adueniat illi maioris ignis tolerantia, eius humiditatem consumentis, & conuertat illud per hoc artificium in momento in Solificum & Lunificum verum, secundum illud ad quod medicina fuerit præparata. Fit autem Ceratio, quando corpus siccū & durum suo humore, reiterata frequenti imbibitione, perfunditur. Signum perfectæ cerationis nobis Arnoldus in 2. magni Rosarii c. 27. describit, si videlicet super laminam ignitam medicina proiecta velocissime sicut cera sine fumo se resoluerit. Sed illam philosophis committo.

CLII.

Cohobatio est liquoris corpori sæpius affusi frequens abstractio. Vnde cohobare, vel per cohob affundere dicimus. Hæc de exaltatione.

CLIII.

Sequitur digestio, quæ est subtiliatio *μακροχρονία* res crudas in calore digestiuo dissoluens. Estque Putrefactio vel extractio.

Putre-

CLIV.

Putrefactio est digestio, substantiam rei ex vaporum retentione, calidique externi accessione, ad rem præstantiorem generandam dissoluens. Est autem Putrefactioni proprium, veterem naturam rerū consumere, nouam introducere, & nonnunquam producere fructū alterius generationis. Spiritus etiam corrosiui per eam dulcescunt atq; mitescunt, omnes colores in alios immutantur, item purum ab impuro (impuro subsidente deorsum) separatur. Fit vero quando materia in vase collocata, vas in finum ponitur, fimique calor ad tempus præfixū conseruatur. Satius autem est vas in balneum roris collocari.

CLV.

Extractio est digestio è corporea concretionem partes subtiliores ac puriores ab affuso aliquo mēstruo apprehensas, relictis sæcibus, dissoluens. Verbi gratia. Sumo Rhabarbari quantum volo, illique puluerisato tantum spiritus vini infundo, vt quatuor digitis illi supernatet, clausoque vase per quadriduum, ad digestionem in balneum colloco. Postea aperto vase per inclinationem spiritum coloratū à radice separo, affusoque alio spiritu vas clausum rursus ad digestionem pono, idque tantisper, donec spiritus non amplius coloratur. Tunc enim omnis tinctura & essentia è Rhabarbara extracta est. Porro confusis omnibus extractionibus, spiritum in balneo Mariæ abstraho, residuamque essentiam in vitreo vase ad vsum referuo, quæ in euacuanda bile & aliis affectibus plurimum potest.

Arcanum Victrioli.

Recipe Victrioli Romani, aut Vngarici libras xij. dissolue illum in aqua vulgari destillata, postea pone in cineribus calidis, vt aqua euaporet, donec crustam aliquam accipiat, tunc colloca in loco frigido ad duos, vel tres dies, & Victriolū se-

H

po-

positis nonnullis fecibus lapillescet. Accipe hoc vitrioli, & pone in concha vitrea in hypocausto calido, ita tamen, vt concha sit tecta, & videbis vitriolum abire in puluerem primo album, deinde flauum. Tunc iterum in aqua communi destillata dissolue, & permitte stare in cinerib. calidis viginti quatuor horis, atque plurimæ feces in vasis fundo inuenies, decanta quod purum est, coagula, se pone in concha, atque iterum dissolue tam diu, donec nullas amplius feces deponat, & ad dulcedinem vergat. Albo autem calculo notabis, eius viriditatem probe probeque esse conseruandam, alias enim oleum & opera perderetur. Postea pone illud vitriolum purificatum in phiala, quam hermetico sigillo bene occludes, & in furno philosophico pones, ybi ignem de decem diebus ad decem dies gradatim augebis, & vitriolum ad rubedinem appropinquet, donec tandem instar rubini rubeus sit. Rubrum hoc vitriolum exime, & pone in cucurbita vitrea affunde spiritus vini correcti & puri bonam quantitatem, & quatuor, aut quinque diebus bene clausum in calore leni asserua. Postea spiritum decanta, & alium recentem affunde, quousque omnem vim & efficaciam ex vitriolo hoc extraxisti. Extractions hæc pone in cucurbita, & in balneo maris spiritum separa; affunde spiritum iterum & separa ad tertiam vicem, semper remotis fecibus. Demum aquam pluuiam destillatam extracto affunde, laua, & ad quatuor, aut quinque dies in cineribus colloca, vt quantum potest, extrahat. Quod solutum est, decanta, & aliam aquam destillatam appone, totidemque diebus in cineribus calidis asserua, idque tribus vicibus reitera. Extractions hæc confunde, & in balneo maris aquam separa. Postea accipe hoc nostrum extractum, pone in cucurbita mediocri, appositis & allutatis alembico & recipiente, atque destilla primo igne lento, deinde auctiore, & ascendet sanguis Leonis viridis, instar rubini rubeus, qui nocte in tempesta & tenebrosa instar carbunculi lucet, cuiusque odor omnia alia odorifera antecellit.

Hæc

Hæc est medicina illa ex vitriolo, paucis nota, de qua tamen plurimi gloriari non dubitant. Confortat, purgat, deopilat, & in omnibus morbis infinitarum est facultatum. Dosis est granum vnum in quouis liquore. Est & alia quædam.

Extractio vitrioli tam gustu, quam odore dulcis.

quæ ita paratur. Accipe vitriolum Romanum ad rubrum calcinatum colorem; deinde super vnamquamque libram suffunde duas quartas aquæ perfecte rectificatæ, pone ad digerendum in balneo maris 5. dies, tunc refrigerat tuum vas. Euacuato aquam vitæ, vt poteris clarissime & purissime ab omnibus terrenis fecibus, vel, si tibi videbitur, filtra illam, postea serua: melius erit, si in balneo seruaueris, & liquor hic erit coloris flauo. Hoc facto, accipe feces remanentes & effunde illas in nouam terream patulam; si vero ad fundum vasis nimis pertinaciter hæserint, affunde aquam frigidam, atque moue, donec omnes feces subtraxeris. Euapora aquam bulliendo, calcina feces, calcinatasque in tenuissimum tunde puluerem, vt antea, & aquam vitæ superfunde recentem, & extrahe, vt prius, & videbis spiritum tuum colore viridi tingi. Ne igitur ab exiccatione & affusione desistas, donec omnem viridem colorem, qui in eolatet, habeas, quæ in balneo pone ad quinque dies, donec tibi eius vsum ostendero.

Nunc ad tincturam illam luteam flauamve redeamus, quam antea in balneo bene obturatum reliquimus. illam pone in cucurbita cum alembico optime allutato in cineribus bene purgatis, & destilla simul oleum sanguino-rubrum & aquam vitæ. Postea aquam vitæ in balneo lento ab oleo separa, & habebis oleum hoc benedictum in fundo vasis relictum. At si in cucurbita primæ destillationis nigra, vel albæ remanserint feces, illas vt huius lapidis terram magni facito.

H 2 Iam

Iam ad aquam illam viridem redeamus, in qua terra alba, vel sal continetur. Euapora igitur aquam vitæ ab illa, & quidquid remanet, est terra, à qua sal albissimū modo sequēte est extrahendum. Accipe hanc terram & pone in ollam, spacioq; trium dierum in reuerberatorio calcina; excipe postea ex igne, & cum aqua vitæ extrahe sal cristallinum. Et hoc modo habes pretiosum illud sal & oleum Victrioli, cuius facultates medico perito relinquo.

Oleum sulphuris dulce.

Recipe quantam vis sulphuris quantitatem, in tenuissimum contunde puluerē, & tam diu coque in vrina puerorū, vsque dum exiccetur, interim optime despuma & purga, donec instar ceræ luteæ liquidæ remaneat. Tunc bis terue coquito in aceto non destillato, eritq; coloris nigricantis & putridi, ratione aceti impuri non destillati. Tepida aqua hoc sulphur nigricans diligenter laua & pulchrum reddetur, & non foetens, quia sal volatile & acetum foetentē eius abstulerunt odorea, & ab oleositate sua nimia liberarunt & purgarunt.

Sulphur hoc modo purgatum, & in tenuissimum puluerem contritum, pone in cucurbitam, & affunde aquæ corrosiuæ bonam quantitatem, quæ nimirum quatuor digitis emineat, appone & alluta alembicum cum recipiente, & euaporare permittē aquam in leui cinerum igne, vt sulphur liquidū sit, non autem vrat, vt fit, quando flores sulphuris parantur. Destillatione hac peracta, & refrigerato vase, deponē alembicum & tepidam aquam sulphuri in fundo remanenti suffunde, perque aliquot temporis spacium illis stare permittē, & aqua in principio apparebit cœnosa, postea vera lutea, instar auri. Admonitum autem te volo, ne vnquam sulphur plane exicces, ab aqua corrodeute, sed semper vnum, aut alterum cochleare crassæ & aqueæ substantiæ super materiam sulphuream in fundo remanentem relinuas. Si vero aliqua eius
pars

pars appareat ad nigredinem vergens, illam cum seta appropriata in tepente aqua remoueto & abluito, atque cum bacillo materiam frangere conator, cauetamen ne interim tua incuria vitrum confringatur. Tunc pone vitrum cum sulphure in lento cinerum igne, vt exiccetur sulphur, & aliqua pars in aludel & capitellum sublimabūtur, quos flores penna detrahit, & illam aquā, quam prius abstraxisti, affundito, donec aqua corrosiua omnem acrem gustum & facultatem acetosam amisit. Quo facto nouā superfunde corrosiuā, & prorsus ita procedē, vt antea, donec sulphuris libram vnā, aut pro arbitrio, duas, amiseris, quæ in aqua latent. Has extractiones omnes coniunge, & per alembicum aquam ab illa separa, & inuenies sulphur in fundo remanens album instar niuis, & vt saccharum dulce.

Accipe hoc sulphur album, & tenuissime contere, illudque in ouum Philosophicum impone, & bene lutato orificio vitri, vel sigillo clauso, pone in arena, vt rubescat. Post tres septimanas vase frigefacto, excipe materiam rubeam: sed si ad ruborem non peruenerit, opus est, vt diutius in arena permaneat, donec ad illum colorem peruenerit. Iam accipe hoc sulphur rubeum, & affunde aquam vitæ perfectæ rectificatā, & repone clauso vase in cineribus tepidis, vel balneo 5. aut 7. diebus. In fine septem dierum subtrahe tuum vas, & extractionem per inclinationem euacua, feces autem in cineribus exicca, & aliam aquam vitæ suffunde, vt antea, semper in balneo extrahendo, donec aqua vitæ non amplius coloretur. Misce omnes tuas solutiones, & in balneo aquam vitæ separa, & remanebit in fundo oleum magnæ virtutis, cuius vsu tuo iudicio committo.

Oleum antimonii dulce.

Accepi antimonium illud, quod post florū sublimationem in fundo vasis remanebat, & coloratum erat, instar chalybis multos colores referens. Post calefactionem in te-

nuiſſimum puluerem contriui, qui tunc lutei erat coloris, ſuper affudi corroſiuā & poſui in cineribus optime depuratis, diſſoluebaturque in luteum colorem, quē euacuauī & fēces exiccaui, & plus liquoris appoſui, uſque dum minima pars ſecum relinquebatur. Tunc in balneo maris corroſiuam auocaui, & tribus, uel quatuor cochlearibus in fundo relictis, ſuffudi quartam pintæ partem aceti deſtillati, & in balneo 5. uel 6. horis poſui. Poſtquam frigidum erat factum congelari incepit in pulcherrimum cryſtallinum colorem, cuius nunquam uidi meliorem. Acetum igitur euaporare permiſi, & quod remanebat ter quater uel, aqua deſtillata ablui tepida, & quamprimum refriguit, indureſcere cępit ita, ut ſine vitri tractione nullo modo extrahere potui. Tunc contundebam & rubifaciebam eo modo, quo ſulphur, & rubefactum, cum aqua uitæ in oleum redigebam. Quibus & hoc oleum uiribus polleat, recensere noſtri inſtituti non eſt; quare eius uſum induſtrio medico permittimus,

Tinctura Antimonii.

Accipe vitri antimonii electi & per ſe facti ℥j. ſalis armoniaci ſublimate & purificati ꝑ iij. tere inuicem, & pone in cucurbita vitream, quam probe lutatam in ſimo equino, qui ad decem dies æquē calidus ſit, colloca; & ſoluetur ſal armoniacum, atque antimonii vitrum aperiet, ut eius tinctura facilius extrahi queat. Coagula hanc ſolutionem in leui calore, frange vitrum, tere materiam, & ipſi ſequens acetum acre affunde, ut ad octiduum ſuper ipſa permaneat; deinde effunde in aliud vitrum, & aliud acetum appone, ut ad triduum extrahat; hoc toties recente aceto repete, donec acetum nullo amplius colore imbuitur. Omne poſtea acetum confunde, & in cineribus per alembicum ſepara, ut puluis relinquetur in fundo ſiccus. Porro acci-

accipe tuum puluerem, illumque minutim tere, & ſequentis ſpiritus armoniaci mediocrem quantitatem affunde, atque uafe probe clauſo ad triduum pone in digeſtionem balnei; poſtea aperi uas, & appone alembicum & recipientem, atque deſtilla ignem gradatim augendo, & aſcendit primum ſpiritus ſalis armoniaci, deinde, quem ſequitur oleum rubeum inſtar ſanguinis: auge ignem, donec nullæ guttulæ rubæ ex alembico deſcendant.

Deinde accipe materiam deſtillatam ex recipiente, poneque in cucurbita vitrea, ac in balneo Mariæ ſpiritus ſalis armoniaci ab oleo ſepara, & remanebit in fundo oleum rubicundiffimum. Pone hoc oleum in phiala aliqua, quam bene ſigillatam in cineribus calidis colloca, ut in lapidem congeletur, coagulatum rurfus pone in balneo, uel ſimo equino, ut reſoluatur, reſolutum rurfus coagula, & reſolue; donec non amplius coagulari poſſit, ſed oleum fixum, incombustibile, & nulli alterationi obnoxium permaneat.

Acetum ad hanc operationem ita paratur.

Accipe tartari ad albedinem calcinati optimi ℥j. tere & pone in cucurbita & affunde optimi aceti uini ℥v. deſtilla acetum quinquies in cineribus à tartaro, & ad ſummam perueniet acetofitatem.

Spiritus ſalis armoniaci ita fit.

Recipe ſalis armoniaci ſublimate & purgati quantum uis, pone illud in cucurbitam, & aſperge illi ſpiritum uini optime rectificatum, humidum fiat

fiat, claude vas & pone in balneo maris, vt resoluatur. Solutionem decanta, & quod solutum non est, rursus in balneo ad solutionem colloca, donec omne in spiritum abeat. Pone hūc spiritum resolutum in cucurbita oblonga, & in balneo destilla ad dimidium, aquam destillatam rursus affunde, & destilla, tandem igne auctiore omnes spiritus per alembicum propelle & rectifica, ne quæ fæces in illo remaneant.

Vires & usus huius olei.

1. Ad lepram vtere 3. guttis ieiuno stomacho per 7. dies.
2. Ad omnis generis vlcera, serpiginem, morbum gallicum, scabiem, & quicquid cum hisce aliquid commune habet, summe prodest vna, aut altera gutta.
3. Ad pestem exhibe 5. 6. vel 7. guttas, pro ratione morbi & personæ agrotantis.
4. Curat omnes febres.
5. Podagram, chiragram, sciaticam tollit.
6. Nephriticis conuenit.
7. Caducum tollit.
8. Vermes necat.
9. Venenis resistit.
10. Vt vno verbo dicam, confortat membra principaliora, conferuat humidum & calidum innatum, & omnibus fere morbis contrariatur.

Tinctura auri à D. Quercetano cuidam Magnati aliquando communicata.

Animus noster, æque lector, non fuit, aliquid huic nostræ dissertationi annectere, quod nostræ manus non viderunt; Sed quia non omnia possumus omnes, hancce tincturam (vti D. Quercetanus vocat) adiungere, & tuo iudicio permittere volumus.

Aurum itaque, vt moris est, per antimonium purificetur,

tur, regulus antimonii cum marte fiat, terque purgetur, vt fiat stellatus. Recipe auri illius vnciam vnam, reguli dicto modo preparati vncias quatuor, regulus fundatur, cui fuso aurum addatur & subito absorbetur, & fiat amalgama auri & reguli antimonii. Illud abluatur & teritur super marmore, donec omnis nigredo exierit, & tandem duæ vnciæ remaneant. Oportet semper habere pro hac ablutione tres vel quatuor, vel etiam plures dies. Hæc bene exiccata solue in sequenti aqua. Recipe salis petrae, & salis armoniaci purgati pro placito, ana, fac aquam regiam cum magna diligentia, ne vas frangatur. Hanc aquam affunde prædicto amalgama vt tribus digitis supernatet, digerantur ad ignem lentissimum per vnum aut alterum diem, postea destilla ad ignem arenæ vel cinerum ter, quaterue eandem aquam fæcibus reafundendo & toties reiterando, donec luteum siue calendulae calorem acquirat. Quod si stomachus strutiocameli debilis factus fuerit, affunde nouam aquam, & fiet materia oleaginosa, instar succi agatis lapidis, ad siccitatem aquam à materia redestillando. Post illam exime, refrigeretur, & teratur subtilissimè, pōdera, atq; ad huius quantitatem adde quadruplum de aqua extensa, seu salarmoniaco, illa trita & mixta imponantur cucurbitæ bene lutatæ, superponendo alembicum vt liquor destilletur in arena excipiat augendo per gradus ignem semper magis ac magis donec omnia eleuentur & ascendant. Materiam sublimatam & refrigeratam cape, & si quid in vitri fundo remanserit misce cū sublimata, & vicissim sublima, atq; inuenies partim in fundo vitri, partim sublimatam. Omnia collige, & tere subtiliter super lapidem marmoreum, affunde aquam calidam, vt salarmoniacum soluatur, in illa stetit aliquandiu, aut aliud auri in fundo resideat subtilissime & flauis pulueris instar, hoc bene sicca & reserua. Dulcè hunc puluerem auri impone phialæ vitreae colli angustis, affunde acetum destillatum radicum, vt supernatet trib. aut quatuor

or digitis, vase optime clauso, stent super cineres, donec prædictum acetum rubino colore coloretur. Illud acetum separa, aliud affunde, donec amplius nõ coleretur, & vniuersa auri tinctura extracta fuerit, corpore inutili relicto. Extractiones omnes coniunge, & acetum separando à tinctura igne cinerum, inuenies massam in fundo vasis, in qua mirifica astrologica virtus latet, ad corpora tam metallica (sunt Quercetani verba) quam humana sananda. Fit tamen mulro præstantior medicina, si cum spiritu aceti optimo denuo tincturam elicies vt supra.

CLVI.

Eucleata subtiliatione, ad liquefactionem tendimus, quæ est corporis mineralis vi ignis maioris dissolutio. Estque simplex, vel probatoria.

CLVII.

Liquefactio simplex est, quando corpus nullum alium in finem, quam vt fundatur, liquefit.

CLVIII.

Liquefactio probatoria est, quando corpus liquatum probatur, imperfectumq; à perfecto separatur, idq; per cineritiũ, aut per antimonium.

CLIX.

Probatio per cineritium est, quando metallum per plumbum fulminatur & probatur. Sumitur itaque catillus cinereus, & sub tegulam fornicatã in furno probatorio collocatur, quo carbonibus ad summum impleto, prunis quibusdam viuis in capite ignis accenditur, & continuatur. Vt autem eo celerius catillus candefiat (antea enim metallum non est imponendum) orificia & respiracula aperta sint. Postquam igitur interposita hora vna atque altera probe incanderit, imponatur portio, ad rationẽ materiæ probandæ proportionata plumbi, eaq; sensim: qua liquefacta metallum imponitur & pro renata omnia orificia clauduntur, ignisq; artificiose regitur. Hoc regimen necesse est ab experienti demonstrari ad oculũ. Variat enim pro materiæ ratione. Ita tandem fiet, vt cum plumbo metallo imperfecta exurantur, atq; in fumum abeant

sco-

scoriamq; ad extrema propellant relictis metallis perfectis solis in medio catilli. Si autem fortassis contigerit, vt plumbum cum metallo probando indurescat, neq; igne ad fluxum permoueri possit, paululum antimonii in cochleari additur, & in momento in pristinum statum redibit. Hoc arcanum artifices docimastici pro secreto magno habent. Tandem forcipe exempto catillo, metallum adhuc calidum cultello separatur.

CLX.

Sequitur fusio per antimonium, qua verum aurum nõ modo metallis imperfectis, sed etiam ab ipso argento separamus, & fit hoc modo: Accipio aurum aliis metallis mixtum, ipsique tres partes antimonii puluerisati commisceo, & in crucibulo igni contumaci in furnum ventosum pono. Pestea iuuante (si placet) folle probe liquefactum, in pyramidem calefactam seuoq; illitã transfundo, vbi labris malleo concussis regulus aurum cõtinens in apice residebit, quem malleo detruncō. Antimonium porro residuum rursus in tigillo igni ad tertiam etiam vicem impono, & prædicto modo procedo, vt omne aurũ ex antimonio protrudatur. Tandem regulos hosce singulos in catillo terreo prope sollem pono, carbonibusq; superpositis in modum fornicis ignem accendo, tam diuque flammam superinduco, quousque omni antimonio euaporato aurum purum purumque residet, quod statim coagulatur.

CLXI.

Hactenus solutio fuit; sequitur coagulatio.

CLXII.

Est autem coagulatio secunda pars chymix, res liquorosas & molles ad solidã massam per humiditatis priuationem reducens. Estq; frigida, vel calida.

CLXIII.

Coagulatio frigida est, quando res in calido resoluta in frigido coagulantur.

CLXIV.

Coagulatio calida est, quando calore cõueniente res dissoluta coagulantur.

CLXV.

Ad coagulationem refertur fermentatio, sicuti & fixatio.

CLXVI.

Fermentatio est fermenti cum re fermentanda incorporatio. Dicitur autem fermentum à simili. Sicuti enim parum fermenti pastu multam farinam in suam naturam & pastam conuertere potest: ita etiam fermentum chymicum fermentandum, cui adiunctum est, sibi assimilatur. Quale itaque fermentum, tale & fermentatum. Intelligunt autem Philosophi per fermentum verum corpus & veram materiã, quæ proprio suo mercurio coniuncta, illam in suam naturam conuertit. Deinde etiam lapidem ipsum volunt esse fermentum corporis perfecti. Cum enim lapis adeo subtilis sit (vt Philosophi asserunt) vt super corpus imperfectum proiectum in modum olei supernatet, neque cum illo permisceatur, opus est corpore aliquo primam illius affinitatem redolente, quod illum recipiat, atque in alia corpora introducat. Nam, quam primum corpus illud lapide infectum & fermentatum est, statim in tincturam abit. Sed de his passim consulendi sunt Philosophi.

CLXVII.

Fixatio, est rei ignem fugientis, vt eum amplius non fugiat, sed in eo fixa permaneat, per ignem assuefactio, siue ea fiat per calcinationem, siue per decoctionem lentam & diuturnam, siue per crebram sublimationem, siue per crebro reiteratam solutionem & coagulationem, siue tandem per rei fixæ additionem perficiatur.

CLXVIII.

Hæc sunt, quæ hoc tempore in medium producere volumus. Hic enim omnes operationes Chymicæ necessariae factis superque sunt enucleatæ, nec quicquam restat, quod non abunde sit declaratum. Sed opus est, vt manualis operatio acce-

accedat, sine qua nihil solidi, nihil perfecti Chymia polliceri potest. Tantum nimirum situm est in laboriosa exercitatione.

Absoluimus nostrum telum, studiose & amicissime lector, & videor mihi plura reuelasse secreta, quam fortassis vllus alius. Sed quia mihi arcanum medicamentum communicatum, quod arcanum sanguinis appellatur, illud & te celare nolui. adiungendo alterum, nimirum tincturam veneris & martis, vt ex libris Magni Basilii Valenti collegi, non dubitans, quin meum propositum in te animum æqui bonique consulens, non nihil emolumenti inde sis percepturus.

*Arcanum sanguinis humani ex ore proprio D. de Villemeaux,
qui manibus suis fecit sequentem pro-
cessum.*

Recipe sanguinem hominis iuuenis, qui non excesserit annum trigessimum, sani, viri (inquam) non feminae, pone in matratio amplo vitreo, optimè clauso, & sine vt putrescat per se in frigidum, donec per putrefactionem fiat instar vini rubelli, & sit in liquida consistentia, qui prius erat coagulatus. Peracta putrefactione, (quæ intra decem vel duodecim dies perficitur) ponatur in retorta ampla, in qua etiam poterit putrefieri, & allutato magno recipiente, ita pellantur quatuor Elementa, vt aqua, quæ primo manebit, lentissimo igne eliciatur, quæ cessante, aucto ignis gradu, prodibit aer instar nebularum, qui validissimum est spirituum, & nisi regatur, vas proculdubio disrumpet, aer hic in oleum album concrefcit. Tertius erit ignis, siue oleum rubeum, quod aucto adhuc igne sub & super debet pelli. Videbis flammam ignis penetrantes in vas recipiens &c. Cum hoc igne circa finem audies cum strepitu stillantem mercurium viuum. Cum strepitu, inquam: quia ceteræ omnes substantiæ sine strepitu emanant. Pelle summo ignis gradu

gradu ad siccitatem vsque. Fæces seu terram in retorta restantem cape, & aëri expone in catino vitreo per 5. aut 6. dies, humectabitur, & si digitis verses, ac manibus alteras, videbis & inuenies in fundo mercurium currentem, cuius, verbi gratia, vnciæ duæ ex vna libra sanguinis eliciuntur? melius separabis, si fæces istas aqua stillatitia cadente abluas, quam sale aliquo prægnantem referua. Caput mortuum in crucibulo tecto, summo ignis gradu calcina ad albedinem.

Animaduerti in tecto crucibulo difficillime calcinari posse, fierique instar marchasitæ ac nigrescere, propterea mallem in aperto, vt testa calcinari, nisi forte metuenda sit alicuius partis euaporatio, facere poteris periculum. Salem ablutione extrahe secundum artem, sed vide, vt fiat in vase vitreo, quia alia vasa, vt ficticia, sal iste sua subtilitate penetrat. Salem ita præparatum referua ad vsum dicendum.

Recipetria Elementa mixta, ignem, aërem & aquam, quæ simul rectificentur, dato igne per gradus in arena quinques vel sexies, tandem veniendum ad separationem. Aqua siue serum blandè eliciatur ad vsus dicendos. Aër coagulatur in oleum album, cui supernatat ignis rubicundissimus; ista duo simul excipiantur, dato igne & aucto per gradus, ponantur in duabus paruis retortis & toties fiat rectificatio (duodecies nimirum vel vigesies) donec nullæ fæces restent, id est, totum rubicundum separetur, & quod poterit vniri, vniatur cum albo, restetque oleum albissimum instar adamantis pellucidum. Accipe huius olei quantum vis, & cum suo sale pone in ovo philosophico, quod sigillatum colloca in furno arcanorum & per gradus dirige. Liceat hic vela retrahere, ne in infinitum excurramus: Et ad secundum arcanum procedere.

Tinctura Veneris & Martis, ex scriptis Fratris Basilii Valentini, in vnum processum collecta.

* Sciat alector plures reperiri lapides, qui particulariter tingunt. Nam omnes fixos pulueres, qui tingunt, lapides ego appello, vt est tinctura victrioli, aut Veneris, item tinctura Martis, quæ duo etiam tincturam solis in se comprehendunt, si prius ad perfectam fixationem perductæ fuerint. Sal siquidem b fixum bellicoso Marti durum, strenuum & grossum corpus addixit & reliquit, vt fortitudinem eius animi hoc ipso clariorem faciat, & huic militem onerosum difficillime vinci posse ostendat. Corpus enim ipsius durum est, vt haud facile vulnerari, aut lædi queat, tum, quod c Martis metallum ante reliqua à sale crasso maximæ quantitatis in gradu suo sit ordinatum, tum, quod durissimi, crassissimi, strenuissimi, & minus ductilis corporis substantia reperiatur, quam ipsi natura dare & addicere non dubitauit. Spiritus eius in virtute reliquorum similis est. Sed si verus spiritus d Martis dignosci potest, occultam cum spiritu Veneris habet cognationem, vt in vnum coniungi possint, & vna materia ex vtroque fieri queat, eiusdem operationis, virtutis, substantiæ & essentiæ, quæ pares morbos curare & expellere, tum metalla particulariter cum vtilitate & laude transmutare potest. Nam e si Martis magnanimitas cum Veneris formositate & Lunæ perfectione in mixtione & concordantia spiritualiter conuenirent, optima sane musica institui posset, vbi nonnullæ clauæ ad honoris vestigium euehi, & egens panem suum quotidianum particulariter adipisci queat, quando videlicet ad summum huius scalæ fastigium peruenerit. Humida siquidem Lunæ & Phlegmatica natura à calido Veneris sanguine exiccari, eiusque nigredo nimia per ferreum sal corri potest.

a Triumph. antim. p. 243.

b De Lap. p. 13.

c De reb. nat. & supernat. c. 5. p. 70.

d Ibi p. 22.

e De Lap. p. 13.

f *De reb. nat.*
et supern. p. 67
g pag. 50. c. 4.
Habent fautem Mars & Venus, sicuti & aurum atque
cetera metalla vnum spiritum & vnam tincturam; Venus g
tamen cœlesti aliquo sulphure est vestita, quod splendorem
solis longe antecedit; quod plus sulphuris in illa, quam in au-
ro inueniatur, & est spiritus volatilis & valde igneus, qui omnia
penetrare, maturare, digerere & excoquere potest, q̄ nulla
h pag. 52.
experientia imbutus nō credit, imo imperfecta metalla pfice-
re potis est. Sed illa tinctura, *h* quæ in venere est, pariter & in
Marte habetur, imo potentior, altior, & melior: Mars siquidē
i pag. 54.
est mas, & venus fœmina, quare *i* coloratio tantum in Spiritu
Veneris & sui coniugis maxima consistit, & nihil aliud est
quam vapor fœtēs & male olens in principio, qui principium
k De Lap. pag.
232.
suum necessario ex Marte desumit. Quare *k* si Mars vita &
spiritu priuatur, omnia sua bona coniugi suæ reginæ illustri
l Ibidem pag.
236.
veneri consecrat: venus enim *l* spiritum rubeum, qui in illa la-
m De reb. nat.
54.
tet, à viro suo, Marte Bellicoso habet. Sed opus est, *m* vt ne-
bulæ huius tincturæ in formam liquidam resoluantur, quo
n fœtens & incombustibile illud oleū inde confici possit, quod
n cum spiritu mercuriali & sale Martis per spiritualem aliquā
vnionem coniungi debet, vt tria in vnum statum abire, & ad
pares facultates exaltari queant. Si enim spiritum & nebulas
huius tincturæ capere, & cum spiritu illo, qui in sale Martis
reperitur acuire potes, ac tandem cum spiritu Mercurii con-
iungis seruat is pondere, illosque lauas, atq; ab omni immun-
ditie purgas, vt ab omni corrosione liberi suaves & odoriferi
fiant, habebis medicinam, cui in mundo nihil assimilari po-
o test. Spiritus siquidem *o* Mercurii talis est materia, quæ sese
cum sulphure veneris coniungi, & cum sale Martis coagulari
potest, vt vnum inde fiat corpus, & medicina perfecta, ad o-
p mnia corpora metallica, medio huius vaporosi corporis trās-
p mutanda, cum augmentatione in mundo minori. Hanc *p*
medicinam cum splendidissimo sole fermenta, & fecisti in-
gressum, vt cum maxima penetratione operetur & omnia

me-

metalla conuertat. Quocirca *q* opus est, vt coniunctio Martis *q* *pag. 71.*
& Veneris in vera constellatione perficiatur; tunc enim fortu-
nam victoriam, & supereminentiam in rebus prosperis & ad-
uersis habent.

Nunc ad ipsam praxin progrediemur. Quare ex amore *r*
Veneris, qui nihil aliud est, quam viride s̄ æris, lapidem *r* para,
vel victriolum altioris gradus, quod in suo colore multum se-
se extendat. Quod ita fit. Accipe *u* cuprum, & inde fac vi-
ride æris, quod in bona quantitate aceti destillati resolues, &
filtrabis, vt solutio sit clara & transparens, abstrahæ acetum,
donec crusta aliqua solutionem obducat; quam solutionem
in loco frigidus colloca, & accipies victriolum præstantissimū.
Ex hoc victriolo *w* propelle spiritum rubeum crassum & tur-
bulentum instar sanguinis, seu verum oleum rubeum *x* vi-
ctrioli, sine omni phlegmate. Huius accipe partem vnam, a-
quæ fontanæ vulgaris partes duas, misce & solue cum illis li-
maturam Martis, solutionem filtra, & euaporare permitte ad
tercias, pone vitrum in locum frigidū, & in pulcherrimos ab-
ibit lapillos, vel victriolum *y* Aquam *z* illā separa, vt plus eua-
poret, & plures cristallos inuenies, quos omnes † coniunctim
in oleum, vel spiritum sequenti methodo resolues. Pone hoc
victriolum sub tegula fornicata, & mediocri adhibito igne
calcina, ita, vt semper cum bacillo ferreo moueatur, & accipies
puluerem purpurei coloris. Huic pulueri affunde acetum
vini destillatum, & extrahe ipsi tincturam rubeam & transpa-
rentem, quousq; nullum acetum amplius coloratur, tunc o-
mne acctum abstrahæ. Nam ex *i*. ferro, hoc pacto, sulphur *e*-
licitur, mirabilis efficacix & qualitatis; quia ferrum & cuprum
sanguine & natiuitate coniuncta sunt, vt mas & fœmina. Si
huius sulphuris pars vna, cum partibus tribus salis armoniaci
purgati attrectatur & sublimatur, ascēdit in hac sublimatione
sulphur vrens cum suo mercurio, qui tamen paucus est, (nam
victriolo sulphure tantum abundat.) Hoc sulphur ab aqua

K

rursus

*vide Basil. Val. in
resolubione ad ca. 19.*

r De Lap pag.

224.

f De reb. nat.

p. 224.

t Ibid. p. 134.

u Halig. aph.

pag. 180.

w De Lap p.

24 de reb. nat.

pag. 90.

x Haligr. 179.

y De reb. nat.

90.

z Haligr. 179.

† Ibid. 90.

i De Lap. 134.

rursus libera & absolue, & affunde spiritum vini ut aliquandiu inuicem digerantur, postea tamdiu abstrahe, donec nihil in fundo remaneat, sed omne per alembicum transeat, & perfecti medicinam suauissimi saporis & optimi odoris, quod suaue oleum ista est essentia, mirabilis, medicina, & tertia columna omnis medicine. Coniunge 2. hoc oleum cum sulphure solis, & spiritum vini suauis calore abstrahe, materiã remanentem & siccam coniunge cum spiritu Mercurii proportione debita, circula & coagula, donec fixetur, & sine ascensione perficiatur, & accipies medicinam tingendis corporibus humanis & metallicis, modo cum auro præparato fermentetur, Deo Ter Optimo Maximo sit laus & gloria in æternum.

FINIS.

IN SOLERTISSIMAM DIS-
sertationem

CHYMIOLOGICAM,

Doctissimi, experientissimiq; iuuenis,

DN. IOANNIS RHENANI, HAS-
SI, CHYMIATRIAS CANDIDA-
ti, conuictoris olim suauif-
simi,

RAPHAELIS EGLINO-ICONII TIGV-
rini, S. Theologiæ Doctoris & Professo- is
Marpurgensis,

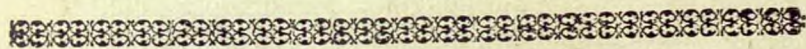
EVPHEMISMVS.

Qur Chymicam tractet Medicus, si forte requiris,
In promptu causa est, vita tuenda venit.
Vita hominum breuis est, vitre æq; simillima bulla,
Quæ quamuis vario picta colore tumet;
Solvitur, & tenues per se vanescit in auras,
Vel motu flatu concidit acta leui.
Sic nisi præcipientes medicamine fixeris annos,
Ni suffulcieris vitrea membra domus.
Concidimus minimi quouis spiramine flabri,
Lilia ceu campi, ceu rosa verna cadit.
Ista quidem ostentant pulcherrima lumina veris
(Nec Salomonis enim gloria talis erat.)

Sed nobis curtam nequeunt extendere vitam,
 Sunt nimium imbelli gramina fulta gradu.
 Quonam igitur pacto fragili medicabimur auo?
 Si vis germinibus vix mediocris inest?
 Certius ex gremio fodiens mineralia terra
 Auxiliatricem deproperabis opem;
 Hic ubi caelestes radicibus intima vires
 Balsama concentrant, inque metalla fluunt.
 Qualia purpureum stillat feliciter aurum,
 Quod sine vi soluit prima niualis aqua.
 Quod nouere Sophi, sed neglexere sophistae;
 Cynthia cui mater, Cynthius estque Pater.
 Namque ortu duplici noris gaudere metalla,
 Vna patent, fugiunt altera vulgus iners.
 Si tamen herbarum fomenta adhibere medendis
 Artibus affectis quantulacunque velis.
 Et vegetabilium te cepit gratia rerum,
 Auxiliante tuo dulcis Iacche mero.
 Seu libet è viuis animantibus arte parare
 Pharmaca, diuinus, quæ Microcosmus habet,
 Omnia vulcano sunt ante dicanda Magistro:
 Orbis habet regnum Clinicus ille triplex.
 Principia in sua disspescens quacunque creata,
 Quæ depurando limpidiora facit.
 Deinde simul iungens, quæ defecauit in unum,
 Igne necat, vitæ restituitque nouæ.
 Aetheris ut capiant naturam imitamine quintam,
 Et cocant fixo pura elementa pede.
 Quid si cuncta etiam sint vni subdita lymphæ,
 Quæ vitam iunctis influit omnigenam?
 Hinc noua lux oritur, virtusque renata coruscat,
 Sola potest vitæ, quæ medicare breui.

Horum

Horum iure sacer, RHENANE, interpretis haberis,
 Qui Chymicæ referas abdita claustra scholæ.
 Mulciberis ne quem fugiant arcana potentis,
 Omnibus HARTMANNO PRAESIDE plana facis.
 Gratulor, o iuuenis, tibi doctæ, virentibus annis,
 Quod Medicam Sparten excoluisse studes.
 En fauet Hassiaci Clementia Principis ingens.
 MAVRITII, cui non displicuisse, sat est.
 Tu modo in officii calcato tramite perge,
 Quodque negatum aliis, per fice laudis iter.
 Quemlibet est æquum mandato munere fungi,
 Vt qua quisque potis conterat arte diem.
 Sic Asclepiadem MARTINUM imitare Patrem,
 Sic & Auum, quis nil maius habere potes.
 Nuper ad astra volans quorum ille his vocibus in fit:
 RHENANAE Gentis, NATÆ, tuere decus.

Clarissimi & Excellentissimi viri,

IOANNIS HARTMANNI, CHY-
 MIATR. DOCTORIS ET PROFESSO-
 ris Academiae Marpurgensis Ordini-
 narii.

EPIGRAMMA.

SIC iuuat ire per insuetos, RHENANE, recessus
 Naturæ, occultas sic iuuat ire vias.
 Nempe ubi præstantem ingenium respondet ad artem,
 Certus & artifices qui facit, usus adest,
 Nec temere in quosvis peregrinis moribus ausus
 Fertur, ceu raptis mens vaga turbinibus.

K 3

Omnia

Omnia succedunt felicius, inque medendo
 Optati fines conuenienter eunt.
 Sed cur non æquis Medicorum turba quadrigis?
 Inuehitur paucis cur licet esse probis?
 Scilicet ad cursum naturæ flectit habenas
 Nemo, parum fidei quod iubet illa, tenet.
 Cum tamen expressis se passibus intus & extra
 Explicet ingenti, quâ patet orbis, ope.
 Rectius ingrederis, RHENANE, nec acria curas
 Tela, quibus gens hæc inuidiosa scætet.
 Perge, laborantem te nec Natura, nec Vfus
 Deferet, auspiciis non caritura bonis.
 Igne ministrantes Naturæ educito vires,
 Et tandem, quâ sis parte beatus age.

FINIS.

